

บทที่ 2

เอกสารและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา แนวคิดทฤษฎี ต่างๆ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีสาระสำคัญดังนี้ในการวิจัยเรื่องการค้าชายแดนและผลกระทบต่อชุมชนกรณีศึกษาประตูการค้าสี่แยกอินโดจีน ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการค้า
2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศ
 - 2.1 ทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศ
 - 2.2 ทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศสมัยคลาสสิก
 - 2.3 ทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศสมัยนีโอคลาสสิก
 - 2.4 ทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศสมัยใหม่
 - 2.5 ทฤษฎีการค้าที่เปรียบโดยสมบูรณ์
 - 2.6 ทฤษฎีการค้าที่เปรียบโดยเปรียบเทียบ
 - 2.7 ทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศสมัยใหม่ของเฮคเซอร์-โอลิน
 - 2.8 ทฤษฎีการค้าที่เปรียบเทียบในการแข่งขันของพอร์ตเตอร์
3. แนวคิดเกี่ยวกับการค้าชายแดน
4. แนวคิดเกี่ยวกับการเปิดเสรีทางการค้า
5. นโยบายการค้าระหว่างประเทศ
6. แนวคิดการพัฒนาเมืองชายแดนภาคเหนือ
7. แผนยุทธศาสตร์จังหวัดพิษณุโลก
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับการค้า

การค้า คือ ระบบปฏิสัมพันธ์ระบบหนึ่งซึ่งหมายถึง การแลกเปลี่ยนสินค้าที่แตกต่างกันระหว่างกลุ่มประชากรหรือชาติที่แสดงความสามารถในการผลิตของกลุ่มประชากรแต่ละกลุ่มที่แตกต่างกัน กลุ่มประชากรแต่ละกลุ่มสามารถซื้อผลผลิตของตนเองได้ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนสินค้าคือความแตกต่างของลักษณะกายภาพของแต่ละพื้นที่ ความแตกต่างของวัฒนธรรมและความสามารถของประชากรและความแตกต่างของการพัฒนาอุตสาหกรรมของแต่ละพื้นที่ (Inch,1974) สามารถแบ่งได้ 2 ประเภท ได้แก่ การค้าสองฝ่ายคือการเคลื่อนย้ายสินค้าและบริการระหว่างสองเมืองเท่านั้นและการค้าร่วมคือ การเคลื่อนย้ายสินค้าและบริการในเมืองหลายเมืองซึ่งบางครั้งไม่ได้แลกเปลี่ยนกันโดยตรงมักจะมีกระบวนการสลับซับซ้อนและยุ่งยาก(Cooper,1972)

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศ

แนวคิดการค้าระหว่างประเทศ

การค้าระหว่างประเทศมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ เป็นสิ่งที่ช่วยกระตุ้นให้เศรษฐกิจพัฒนาและมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องและยังมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงต่อระบบเศรษฐกิจ นอกจากนี้การค้าระหว่างประเทศ(International Trade) หมายถึง การซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการระหว่างประเทศต่างๆ ประเทศที่ทำการซื้อขายสินค้าระหว่างกัน เรียกว่า "ประเทศคู่ค้า" สินค้าที่แต่ละประเทศซื้อเรียกว่า"สินค้าเข้า"(Imports)และสินค้าที่แต่ละประเทศขายไปเรียกว่า "สินค้าออก"(Exports) ประเทศที่ซื้อสินค้าจากต่างประเทศ เรียกว่า "ประเทศผู้นำเข้า" ส่วนประเทศที่ขายสินค้าให้ต่างประเทศ เรียกว่า "ประเทศผู้ส่งสินค้าออก" โดยทั่วไปแล้ว แต่ละประเทศจะมีฐานะเป็นทั้งประเทศ ผู้นำสินค้าเข้า และ ประเทศผู้ส่งสินค้าออกในเวลาเดียวกัน เพราะประเทศต่างๆ มีการผลิตสินค้า แตกต่างกันไป

สาเหตุที่มีการค้าระหว่างประเทศ

เหตุผลทางเศรษฐกิจที่ทำให้ประเทศต่างๆในโลกทำการค้าขายกัน ที่สำคัญมี 2 ประการ คือ

1. ความแตกต่างทางด้านทรัพยากรที่ใช้ผลิตในแต่ละประเทศ

การค้าระหว่างประเทศเกิดขึ้นเนื่องจากประเทศต่างๆ ผลิตสินค้าได้ด้วยต้นทุนไม่เท่ากัน ประเทศที่สามารถผลิตสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่งด้วยต้นทุนที่ต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ ประเทศนั้นจะเป็นผู้ผลิตและส่งสินค้าไปขายที่อื่น ๆ เหตุที่ประเทศต่าง ๆ ผลิตสินค้าด้วยต้นทุนที่ต่างกันเพราะว่า มีความแตกต่างในปริมาณและทรัพยากร กล่าวคือ บางประเทศมีแร่ธาตุมาก บางประเทศเป็นแหล่งน้ำมัน บางประเทศมีป่าไม้มาก เป็นต้น ประกอบกับความแตกต่างของสภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศส่งผลให้สินค้าบางชนิดสามารถผลิตได้ในบางพื้นที่เท่านั้นเช่นยางพาราส่วนมากผลิตในประเทศมาเลเซียและหมู่เกาะอินเดีตะวันตกออกกาแฟส่วนมากมาจากบราซิล เป็นต้น นอกจากนี้ ความแตกต่างในเรื่องสภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศ เช่น ประเทศไทยมีพื้นที่อุดมสมบูรณ์เหมาะสมแก่การเพาะปลูกมากกว่าญี่ปุ่น คุเวตมีน้ำมันมากกว่าไทย จีนมีประชากรมากกว่าประเทศอื่นๆ ดังนั้น ประเทศใดที่มีทรัพยากรชนิดใดมาก ก็จะผลิตสินค้าที่ใช้ทรัพยากรชนิดนั้นๆเป็นปัจจัยการผลิตสินค้าออกเพื่อแลกเปลี่ยน กับสินค้าอื่น

2. ความแตกต่างในเรื่องความชำนาญในการผลิต

เนื่องจากผู้ผลิตของแต่ละประเทศจะมีความชำนาญและเทคโนโลยีในการผลิตสินค้าและบริการแตกต่างกัน บางประเทศผู้ผลิตมีความรู้ความชำนาญเป็นพิเศษในการผลิตสินค้า บางชนิด เช่น ประเทศญี่ปุ่นมีความรู้ความชำนาญในการผลิตเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ประเทศเนเธอร์แลนด์มีความรู้ความชำนาญในการผลิตเครื่องจักรกลการเกษตรประเทศสวีเดนและแคนาดาที่มีความรู้ความชำนาญในการผลิตนาฬิกา ความแตกต่างของปัจจัยดังกล่าวนี้ผลักดันให้แต่ละประเทศเล็งเห็นประโยชน์จากการเลือกผลิตสินค้าบางอย่างที่มีต้นทุนต่ำ มีความรู้ความชำนาญ และเลือกส่งซื้อสินค้าแต่ละประเภทที่ผู้บริโภค ในประเทศของตนต้องการแต่ไม่สามารถผลิตได้หรือผลิตได้ในต้นทุนที่สูงเกินไปและปัจจัยเหล่านี้ก่อให้เกิดการค้าระหว่างประเทศเกิดขึ้น

ดังนั้น ประเทศที่มีทรัพยากรการผลิตชนิดใดมากจะได้เปรียบในการผลิตสินค้าซึ่งต้องใช้ทรัพยากรชนิดนั้นเป็นปัจจัยการผลิตเพราะราคาของปัจจัยการผลิตชนิดนั้นจะต่ำเนื่องจากมีจำนวนมากเมื่อเทียบกับความต้องการซึ่งมีผลให้ต้นทุนการผลิตตลอดจนราคาขายต่ำไปด้วย ประเทศจึงควรผลิตสินค้าดังกล่าวเพื่อส่งออกและนำเข้าสินค้าที่ขาดแคลน หรือสินค้าที่มีราคาสูงโดยเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ เช่น ประเทศไทยมีที่ดินมากและสภาพภูมิอากาศเหมาะสมสำหรับเพาะปลูกพืชผลทางการเกษตรเมื่อเทียบกับญี่ปุ่น ดังนั้นไทยควรจะผลิตข้าวหรือสินค้าทางการเกษตรอย่างอื่นเป็นสินค้าส่งออกเพราะต้นทุนต่ำกว่า ในขณะที่ญี่ปุ่นก็ควรผลิตสินค้าประเภททุน เช่น เครื่องจักร เครื่องมือ รถยนต์ เนื่องจากมีที่ดินน้อย แต่มีปัจจัยทุนมาก ส่งผลให้ต้นทุนในการผลิตสินค้าในญี่ปุ่นต่ำกว่าไทย จึงปรากฏว่า ญี่ปุ่นต้องซื้อข้าวจากไทยและไทยต้องซื้อเครื่องจักรเครื่องมือจากญี่ปุ่นอย่างไรก็ตามความมั่งคั่งของทรัพยากรตลอดจนปัจจัยการผลิตที่มีอยู่เพียงอย่างเดียวมิใช่เป็นสิ่งที่กำหนดต้นทุนให้ต่ำกว่าประเทศอื่นเสมอไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่น ๆ ด้วย เช่น ความชำนาญของประชากรระดับเทคโนโลยี เป็นต้น จริงอยู่ ไทยและฟิลิปปินส์ต่างก็เป็นประเทศที่มีแรงงานเป็นจำนวนมากและค่าจ้างค่อนข้างต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับหลายประเทศ แต่มิได้หมายความว่าไทยและฟิลิปปินส์จะมีความได้เปรียบในเรื่องต้นทุนการผลิตเท่ากับญี่ปุ่นหรือสวีเดนแลนด์เพราะว่า คุณภาพของประชากรในการผลิตตลอดจนความเจริญทางเทคโนโลยีของประเทศญี่ปุ่นและประเทศสวีเดนแลนด์สูงกว่าไทยมากทำให้ต้นทุนการผลิตนาฬิกาของญี่ปุ่นหรือ สวีเดนแลนด์ ต่ำกว่าไทย จึงปรากฏว่า ไทยต้องซื้อนาฬิกาจากประเทศเหล่านี้ นั่นหมายถึงว่านอกจากปริมาณของทรัพยากรแล้ว ประสิทธิภาพการผลิตหรือความชำนาญของปัจจัยก็เป็นสิ่งสำคัญในการกำหนดต้นทุนการผลิตสินค้าความแตกต่างดังกล่าวข้างต้น คือ ความแตกต่างในปริมาณและชนิดของทรัพยากร สภาพภูมิอากาศและความชำนาญในการผลิตประกอบกับความไม่สามารถผลิตสินค้าได้ทุกชนิดที่ต้องการได้เองภายในประเทศจึงมีความต้องการแลกเปลี่ยนสินค้าบางอย่างที่ผลิตได้กับสินค้าที่ต้องการแต่ไม่สามารถผลิตได้ภายในประเทศหรือผลิตได้คุณภาพก็ไม่ดีพอการค้าระหว่างประเทศจึงเกิดขึ้นมาโดยมีหลักการสำคัญคือประเทศจะผลิตสินค้าที่ตนเองขาดแคลนหรือผลิตได้แต่ต้องใช้ต้นทุนสูงจากต่างประเทศการซื้อขายแลกเปลี่ยนกันตามหลักการแบ่งงานกันทำย่อมทำให้การใช้ทรัพยากรของโลกที่มีอยู่อย่างจำกัดมีประสิทธิภาพสูงขึ้นซึ่งเราสามารถพิจารณาจากการค้าขายของบุคคลภายในประเทศนั้นคือพ่อบ้านจะไม่ยอมตัดเสื้อเพื่อสวมใส่เอง ถ้าหากเขาสามารถซื้อเสื้อผ้าจากท้องตลาดในราคาที่ต่ำกว่าต้นทุนที่เขาผลิตเอง ในทำนองเดียวกัน ช่างตัดเสื้อย่อมไม่พยายามทำรองเท้าใช้เองแต่จะซื้อรองเท้าใช้จากช่างทำรองเท้าชาวนาย่อมไม่ตัดเสื้อหรือตัดรองเท้าโดยเขาจะจ้างช่างตัดเสื้อหรือจ้างช่างตัดรองเท้าเมื่อเขาเห็นว่าราคาที่เขาจ่ายไปต่ำกว่าต้นทุนที่เขาต้องจ่ายเป็นต้นทุกคนควรจะผลิตสินค้าที่ตัวเองมีความถนัดและชำนาญและนำไปขายหรือแลกเปลี่ยนกับสินค้าที่ตนเองต้องการจะทำให้ทุกคนได้รับประโยชน์จากสินค้าและบริการเพื่อตอบสนองความต้องการที่เพิ่มขึ้นหรือราคาที่ต่ำลงดังนั้นประเทศก็เช่นเดียวกับบุคคล โดยที่จะได้รับประโยชน์มากขึ้น ถ้าหากประเทศสามารถซื้อสินค้าจากประเทศอื่นในราคาต่ำกว่าต้นทุนที่ผลิตได้ภายในประเทศ ประเทศนั้นก็ซื้อสินค้าชนิดนั้นแทน

วิวัฒนาการการค้าระหว่างประเทศ

เมื่อประเทศต่างๆ พัฒนาขึ้นการพึ่งพากับประเทศอื่นก็เกิดขึ้น เนื่องจากแต่ละประเทศมีทรัพยากรที่ต่างกัน การค้าระหว่างกันจึงเริ่มเกิดขึ้น โดยเมื่อเริ่มต้นการค้าเป็นแบบ การนำสินค้ามาแลกเปลี่ยนกัน หรือที่เรียกว่า Barter System จากนั้นก็เริ่มใช้เงินเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน โดยเงินที่ใช้ในยุคเริ่มต้นคือ ทองคำ ต่อมาพัฒนาเป็นเงินกระดาษ และในที่สุดได้พัฒนาเป็นรูปแบบการค้าแบบอิเล็กทรอนิกส์ (E-Commerce) รูปแบบและลักษณะการค้าระหว่างประเทศได้รับแนวความคิดมาจากนักเศรษฐศาสตร์ในแต่ละยุคสมัย รวมทั้งได้รับอิทธิพลจากสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและการพัฒนาเทคโนโลยีในแต่ละช่วง ซึ่งเราสามารถแบ่งรูปแบบหรือลักษณะการค้าในแต่ละช่วง ดังนี้

1. ลัทธิพาณิชย์นิยม

ลัทธินี้กำเนิดในคริสต์ศตวรรษที่ 16 จนถึงศตวรรษที่ 18 ก็สลายตัวลง ลัทธินี้เชื่อว่า ประเทศจะร่ำรวยมั่งคั่งได้ต้องมีดุลการค้าเกินดุล ทั้งนี้เพราะถ้าประเทศเกินดุลการค้าก็จะมีทองคำไหลเข้าประเทศ (ในช่วงนี้ประเทศใช้ระบบมาตรฐานทองคำ คือใช้ทองคำเป็นเงินตราระหว่างประเทศ) ดังนั้นการที่ประเทศสะสมทองคำเพิ่มขึ้น จะทำให้ประเทศมีความมั่งคั่งเพิ่มขึ้น และเพื่อให้ประเทศเกินดุลการค้า รัฐบาลต้องเข้ามาช่วยเหลือเอกชนของประเทศตน ในการทำการค้ากับประเทศอื่น ๆ โดยรัฐต้องพยายามหามาตรการและนโยบายเพื่อช่วยเหลือนักธุรกิจของตนเองเพื่อให้มีความได้เปรียบในการค้า มาตรการที่ใช้เช่น กีดกันการนำเข้า ให้ความช่วยเหลือผู้ส่งออก โดยการตั้งกองเรือพาณิชย์ และช่วยเจรจาต่อรองกับประเทศคู่ค้า โดยใช้อำนาจทางการทหารเป็นเครื่องช่วยการต่อรอง การค้าระหว่างประเทศภายใต้ลัทธินี้ไม่ขยายตัวเนื่องจากการกีดกันการค้าซึ่งกันและกัน ซึ่งในระยะยาวทำให้การผลิตและการจ้างงานหดตัวลงประกอบกับในช่วงกลางคริสต์ศตวรรษที่ 18 เกิดแนวคิดเรื่องตลาดเสรีขึ้น โดยนักเศรษฐศาสตร์สำนักคลาสสิก

2. ทฤษฎีการค้าของสำนักคลาสสิก

ทฤษฎีการค้าได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ (Theory of Comparative Advantage) เมื่อลัทธิพาณิชย์นิยมเริ่มเสื่อมคลายลงในกลางศตวรรษที่ 18 แนวความคิดด้านการค้าระหว่างประเทศจึงได้เน้นมาทางการค้าแบบเสรี ซึ่งได้รับอิทธิพลจากแนวคิดของนักเศรษฐศาสตร์สำนักคลาสสิก เช่น Adam Smith (Wealth of Nations, 1776), David Richardo นักเศรษฐศาสตร์สำนักนี้เชื่อว่าถ้าปล่อยให้ตลาดภายในประเทศ และตลาดการค้าระหว่างประเทศเป็นไปอย่างเสรี (Free trade) จะทำให้ทุกประเทศได้รับประโยชน์ร่วมกัน โดยแต่ละประเทศจะทำการผลิตในสินค้าที่มีความได้เปรียบในเชิงเปรียบเทียบ (Comparative advantage) แล้วนำมาค้าขายซึ่งกันและกัน เกิดการแบ่งงานกันทำ (Division of labor) และนำไปสู่การเชี่ยวชาญเฉพาะอย่าง (Specialization) ซึ่งผลสุดท้าย จะนำไปสู่การขยายตัวทางการค้า การผลิตและการจ้างงานของประเทศโดยรวม นักเศรษฐศาสตร์สำนักนี้เห็นว่า การค้าระหว่างประเทศภายใต้ตลาดการค้าแบบเสรี จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศคู่ค้า เพราะเกิดการแบ่งงานกันทำ ทำให้แต่ละประเทศสามารถผลิตสินค้าที่มีความชำนาญเฉพาะ แล้วนำ

สินค้าที่ผลิตได้ในต้นทุนที่ต่ำกว่าประเทศอื่น ไปแลกสินค้าของประเทศอื่นที่ผลิตขึ้นด้วยต้นทุนที่ต่ำกว่า เพราะมีความชำนาญมากกว่า ประชากรในแต่ละประเทศ จะสามารถบริโภคสินค้าในราคาที่ต่ำ ซึ่งถ้าเปรียบเทียบกับกรณีที่ไม่มีการค้า หรือมีการกีดกันทางการค้าทุกประเทศ จำเป็นต้องผลิตสินค้าทุกอย่าง ซึ่งบางอย่างผลิตในต้นทุนที่สูงกว่าซื้อจากต่างประเทศ ด้วยเหตุนี้ การค้าระหว่างประเทศจะมีผลทำให้สวัสดิการของประเทศต่างๆ ดีขึ้นการกินคืออยู่ดีเพิ่มขึ้น

3. นโยบายการค้าแบบกีดกัน

หลังสงครามโลกครั้งที่ 1 เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำในยุโรป ต่อมาภาวะเศรษฐกิจตกต่ำเริ่มขยายวงไปอย่างกว้างขวางทั่วโลก เกิดเป็นสภาวะการที่เรียกว่า Great depression ในช่วง 1920 - 1930 จึงทำให้ประเทศต่าง ๆ หันมาใช้นโยบายปกป้องทางการค้าเพื่อทำให้มีความได้เปรียบทางการค้าเช่น การตั้งกำแพงภาษีให้สูง ๆ ให้การสนับสนุนการส่งออก กำหนดโควตาการนำเข้า จนถึงมาตรการการห้ามการนำเข้า นโยบายและมาตรการกีดกันทางการค้าถูกนำมาใช้ตอบโต้กัน มีผลทำให้การค้าระหว่างประเทศหดตัวลง การกีดกันทางการค้าดำเนินต่อมาจนถึงช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2

4. ยุคเริ่มต้นการค้าเสรี

เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลง ประเทศฝ่ายพันธมิตรที่ชนะสงคราม โดยมีประเทศสหรัฐอเมริกาและอังกฤษเป็นประเทศผู้นำ ที่เห็นว่า รูปแบบการค้าที่ประเทศดำเนินอยู่ภายใต้ันโยบายกีดกันทางการค้าเพื่อปกป้องอุตสาหกรรมภายในประเทศของตนเอง ได้แสดงให้เห็นว่า จะไม่สามารถช่วยฟื้นฟูภาวะเศรษฐกิจตกต่ำของแต่ละประเทศและของโลกได้ จึงได้ประชุมตกลงกันตั้งคณะกรรมการเจรจาตกลงยกเลิกกำแพงภาษีและมาตรการกีดกันทางการค้า โดยมีคณะกรรมการมาประชุมตกลงกัน คือ GATT นับตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่สองได้สิ้นสุดลง ประเทศต่างๆ ทั่วโลกต่างประสบปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ ทุกประเทศ มีแผนที่จะกอบกู้ภาวะเศรษฐกิจ และการบูรณะฟื้นฟูประเทศ ที่ถูกทำลายลงในช่วงสงคราม แต่ทุกประเทศต่างประสบปัญหาเช่นเดียวกันคือ รัฐบาลมีรายได้น้อย เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ขาดแคลนเงินทุนภายในประเทศและเงินตราต่างประเทศเพื่อซื้อสินค้าทุน คือ เครื่องมือ เครื่องจักร มาทดแทนทุนที่ถูกทำลายระหว่างสงคราม รวมทั้งเสริมสร้างศักยภาพการผลิตของประเทศ ทุกประเทศจึงต้องแสวงหาเงินตราต่างประเทศ ซึ่งแหล่งสำคัญคือ ต้องส่งสินค้าไปขายต่างประเทศให้มากๆ และซื้อสินค้าจากต่างประเทศ โดยเฉพาะสินค้าฟุ่มเฟือยให้เล็กน้อย กล่าวคือพยายามทำให้ดุลการค้าเกินดุลมาก ๆ นั่นเอง จึงส่งผลให้มีการแข่งขันทางการค้า แต่เป็นการแข่งขันที่รัฐบาลทุกประเทศพยายามเข้ามาช่วยเหลือผู้ประกอบการของประเทศตนเอง โดยมีมาตรการแทรกแซงเพื่อทำให้มีการได้เปรียบทางการแข่งขัน เช่น ตั้งกำแพงภาษีสินค้าเข้าให้สูงให้เงินอุดหนุนสินค้าส่งออก จำกัดโควตาสินค้าเข้า เป็นต้น ส่งผลให้มีมาตรการกีดกันทางการค้ารูปแบบต่างๆ ซึ่งนับวันก็ทวีความรุนแรงมากขึ้น มาตรการเหล่านี้ ทำให้การค้าระหว่างประเทศขยายตัวอย่างเชื่องช้า และกลับเป็นผลร้ายสะท้อนกลับไปยังประเทศทั่วโลก ในที่สุดทุกประเทศตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว จึงจำเป็นต้องปรับตัวโดยการหันมาเจรจาตกลงทางการค้าระหว่างประเทศ โดยมีเป้าหมายที่จะขจัดอุปสรรค ต่อการค้าและทำให้ระบบการค้าเป็นไปอย่างเสรี

5. ภูมิภาคนิยม

ขณะที่ประเทศส่วนใหญ่ของโลกกำลังเจรจาภายใต้ระเบียบการค้าโลกของ GATT เกิดการรวมกลุ่มทางการค้าในภูมิภาคต่างๆ มากมาย ทั้งนี้เนื่องจาก จึงนำไปสู่การเจรจา ตกลงร่วมกันในเรื่องการค้าระหว่างประเทศทั้งในระดับพหุภาคี ทวิภาคี และระดับภูมิภาคต่างๆ การเจรจาทำความตกลงที่สำคัญที่สุดคือ GATT ซึ่งได้เริ่มเจรจาทันทีครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2491 เป็นการเจรจาที่ยาวนานและครอบคลุมประเทศทั่วโลกทั้งสิ้น 117 ประเทศ ครอบคลุมหัวข้อการเจรจาจำนวนมาก เป็นผลทำให้ประเทศต่างๆ ไม่มั่นใจในผลการเจรจา จึงหันมาเจรจาในระดับภูมิภาคมากขึ้น จึงเป็นที่มาของการรวมกลุ่มใน สหภาพยุโรป (European Union) NAFTA, AFTA, APEC และกลุ่มอนุภูมิภาคต่างๆ มากมาย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปกป้องรักษาผลประโยชน์ทางการค้า เพิ่มอำนาจการต่อรองในการเจรจาและสร้างความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจแก่ประเทศสมาชิก การที่ประเทศไทยเข้าไปเป็นสมาชิกในกลุ่มการค้า หรือการที่กลุ่มประเทศอื่นรวมตัวกัน ย่อมมีผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการประกอบการธุรกิจ ทั้งทางด้านบวกและลบ ธุรกิจบางประเภทได้ประโยชน์ บางประเภทเสียประโยชน์ ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องศึกษาทำความเข้าใจในสาระสำคัญของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ ติดตามความคืบหน้า ของการรวมกลุ่มทางการค้าแต่ละกลุ่ม และศึกษาถึงผลดีผลเสีย เพื่อหาแนวทางแก้ไขป้องกันผลเสียที่จะเกิดขึ้น รวมทั้งหาโอกาสทางธุรกิจที่เหมาะสมกับสภาพในอนาคต วัตถุประสงค์ในบทนี้จะเป็นการนำเสนอความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการรวมกลุ่มทางการค้าภายใต้ข้อตกลงทั่วไปเกี่ยวกับการค้าและภาษีศุลกากร (GATT) สหภาพยุโรป และการรวมกลุ่มการค้าในภูมิภาคต่าง ๆ คือ AFTA NAFTA APEC และการรวมกลุ่มการค้าบริเวณชายแดนไทย ได้แก่ IMT-GT และ ความร่วมมือประเทศลุ่มแม่น้ำโขง การรวมกลุ่มทางการค้าในภูมิภาคไม่ได้ขัดแย้งกับกรอบการค้าเสรีภายใต้ข้อตกลง GATT ทั้งนี้เนื่องจากการรวมกลุ่มดังกล่าวไม่ได้ขัดกับข้อตกลง GATT แต่ทั้งนี้ข้อตกลงภายในกลุ่มจะต้องไม่ขัดกับข้อตกลง GATT

6. การค้าแบบอิเล็กทรอนิกส์

การค้าอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Commerce หรือที่เรียกย่อๆ ว่า E-Commerce) เป็นรูปแบบการค้าในยุคปัจจุบันที่กำลังได้รับความนิยม และจะเป็นรูปแบบการค้าที่จะทวีความสำคัญมากขึ้นเรื่อย ๆ เป็นการประกอบธุรกิจและการค้าขายบนเครือข่าย Internet ซึ่งครอบคลุมกิจกรรมทางธุรกิจที่ใช้เทคโนโลยีเครือข่ายสื่อสาร ผสมผสานเทคโนโลยีประมวลผล เพื่อให้บรรลุกิจกรรมนั้น ไม่ว่าจะเป็นการผลิต การโฆษณา การขาย การเผยแพร่ผลิตภัณฑ์ผ่านระบบเครือข่ายการสื่อสาร โดยการทำธุรกรรมผ่านเครื่องโทรศัพท์และอุปกรณ์ต่อพ่วง บัตรอัจฉริยะ (Smart card) รหัสแท่ง (Bar code) เครือข่ายอินเทอร์เน็ต หรือเครือข่าย EDI (Electronic Data Interchange) การค้าอิเล็กทรอนิกส์เติบโตควบคู่กับการขยายตัวตามจำนวนผู้ใช้ internet องค์การการค้าโลก คาดว่า ภายในปี 2544 จะมีจำนวนผู้ใช้เครือข่าย Internet ประมาณ 300 ล้านคน หรือประมาณ 5% ของประชากรโลก ดังนั้น การค้าขายผ่านเครือข่าย internet หรือที่เรียกว่า E - Commerce จึงเป็นเรื่องที่นักธุรกิจจำเป็นต้องศึกษา เพื่อเตรียมความพร้อมในการใช้ประโยชน์จากการค้ารูปแบบใหม่นี้ ประเทศต่างๆ ทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทยได้เริ่มเตรียมตัวเพื่อรองรับธุรกรรมที่ผ่านระบบเครือข่าย internet อาทิเช่น สร้าง

กฎหมายและระเบียบต่าง ๆ มารองรับการทำธุรกิจผ่านสื่อ Electronics กฎหมายนิติกรรมสัญญา และพยานหลักฐาน กฎหมายลายเซ็นอิเล็กทรอนิกส์ กฎหมายว่าด้วยการจ่ายเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ และกฎหมายการคุ้มครองผู้บริโภค เป็นต้น

ทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศ

ทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศเป็นการศึกษาถึงความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นระหว่างประเทศในประเทศระบบเศรษฐกิจระบบเปิด ที่พยายามอธิบายถึงชนิดของสินค้าที่ซื้อขายและประโยชน์จากการค้าระหว่างประเทศสองประเทศขึ้นไป จะมีเรื่องของการค้าระหว่างประเทศเข้ามาเกี่ยวข้องกับรายได้ อย่างไรก็ตามในเชิงทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศแบ่งออกเป็น 2 ทฤษฎีคือ

1. ทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศยุคเก่า(Classical Theory) ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีแห่งมูลค่าแห่งแรงงาน ซึ่งถือว่ามูลค่าแลกเปลี่ยนของสินค้าต่างๆ ย่อมขึ้นอยู่กับแรงงานที่ใช้ผลิตสินค้านั้น ๆ อิทธิพลในการผลิตที่สินค้าชนิดหนึ่งมีต่อสินค้าอีกชนิดหนึ่งขึ้นอยู่กับแรงงานที่ใช้ในการผลิต ถ้าแรงงานที่ใช้ในการผลิตน้อยก็จะมีค่าแลกเปลี่ยนต่ำทฤษฎีตั้งอยู่บนสมมติฐานที่ว่าแรงงานเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการผลิต และในขณะเดียวกันการเคลื่อนย้ายแรงงานก็ทำได้อย่างสมบูรณ์ คือเคลื่อนย้ายจากอาชีพหนึ่งไปยังอีกอาชีพหนึ่งได้โดยไม่เกิดความยุ่งยากและแรงงานเคลื่อนย้ายจากแหล่งหนึ่งไปยังแหล่งหนึ่งได้อย่างเสรีไม่มีสิ่งใดขัดขวาง ดังนั้นทฤษฎีนี้จึงมิได้พิจารณาทางด้านการเงิน การเคลื่อนย้ายทุนหรือการเคลื่อนย้ายรายได้ ทั้งนี้เพราะในยุคนั้นหรือในยุคเริ่มใช้ทฤษฎีนี้ การใช้เครื่องจักรยังไม่แพร่หลาย ปัจจัยการผลิตส่วนใหญ่ใช้แรงงาน

2. ทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศยุคใหม่(Modern Theory) ทฤษฎีได้อาศัยข้อจำกัดของทฤษฎีเก่า โดยพยายามอธิบายปัจจัยการผลิตที่ประเทศมีอยู่จะสามารถได้รับปริมาณเท่าใด ทฤษฎีนี้เน้นต้นทุนการผลิตทุกชนิด โดยใช้ทฤษฎีราคา(Price Theory)ช่วยอธิบายกลไกกระบวนการผลิต นั่นคือ ทฤษฎีต้นทุนค่าเสียโอกาส (Theory of opportunity cost)และทฤษฎีการค้าที่พิจารณาปริมาณทรัพยากร(Factor endowment approach)

ทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศสมัยคลาสสิก

ทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศในสมัยของคลาสสิกนี้จะถือว่า แรงงานเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญในการกำหนดมูลค่าของสินค้าทฤษฎีที่น่าสนใจคือทฤษฎีการค้าได้เปรียบโดยเด็ดขาดและทฤษฎีการค้าได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ ซึ่งทั้งสองทฤษฎีจะทำการเปรียบเทียบต้นทุนการผลิตของแต่ละประเทศ และเลือกผลิตในสินค้าที่ประเทศของตนมีความได้เปรียบในการผลิตมากกว่าหรือประเทศจะเลือกผลิตสินค้าที่ตนถนัด โดยมีการเปรียบเทียบระหว่างการแลกเปลี่ยนจะมีขอบเขตอยู่ระหว่างปริมาณสินค้าที่ผลิตได้โดยเปรียบเทียบของประเทศทั้งสอง

ทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศสมัยนีโอคลาสสิก

ทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศในสมัยนีโอคลาสสิก ได้นำทฤษฎีในสมัยคลาสสิกมาปรับปรุงแก้ไข ทฤษฎีที่น่าสนใจคือ ทฤษฎีการค้าแบบต้นทุนค่าเสียโอกาส (Opportunity Cost) โดยต้นทุนค่าเสียโอกาสจะถูกนำมาเป็นหลักในการพิจารณา เนื่องจากต้นทุนค่าเสียโอกาสในการผลิตสินค้าในแต่ละประเทศสามารถวัดได้จากมูลค่าสูงสุดของสินค้าอื่นที่ประเทศนั้นไม่ได้ผลิต ดังนั้นประเทศจะได้รับประโยชน์ที่สามารถระบายสินค้าที่ผลิตได้มากและซื้อสินค้าที่ตนผลิตได้ไม่พอกับการบริโภคเข้าประเทศและทฤษฎีการค้าที่พิจารณาปริมาณทรัพยากรธรรมชาติโดยใช้แนวคิดเส้นความเป็นไปได้ในการผลิต ซึ่งในประเทศต่างๆ จะแตกต่างกันไปตามปริมาณทรัพยากรการผลิตที่มีอยู่ในประเทศ

ทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศสมัยใหม่

นักเศรษฐศาสตร์ได้ศึกษาและแก้ไขปรับปรุงทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศสมัยคลาสสิก โดยเพิ่มข้อสมมุติฐานในการพิจารณา คือ มีปัจจัยการผลิตหลายชนิด การทดแทนกันของปัจจัยไม่สมบูรณ์ การโยกย้ายปัจจัยการผลิตจะเกิดต้นทุนเพิ่มและมีต้นทุนค่าเสียโอกาสเกิดขึ้นการโยกย้ายปัจจัยการผลิตแยกได้ 3 ลักษณะ คือ ต้นทุนคงที่ ต้นทุนเพิ่มขึ้น และต้นทุนลดลง

ทฤษฎีการค้าเปรียบโดยสมบูรณ์

อดัม สมิท นักเศรษฐศาสตร์คลาสสิกในปลายศตวรรษที่ 18 ได้เสนอทฤษฎีการค้าเปรียบโดยสมบูรณ์ โดยยึดหลักการแบ่งงานกันทำตามความถนัดมาใช้ เขาเห็นว่าการค้าระหว่างประเทศจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประเทศคู่ค้าเมื่อแต่ละประเทศยึดหลักในเรื่องการแบ่งงานกันทำหมายความว่า ประเทศใดที่ถนัดในการผลิตสินค้าอย่างไร ก็ควรผลิตสินค้านั้นนำมาแลกเปลี่ยนกันจะส่งผลให้เพิ่มความมั่งคั่งในรูปของผลผลิตหรือรายได้ที่แท้จริงเพิ่มขึ้น สาระสำคัญของทฤษฎีความได้เปรียบโดยสมบูรณ์ คือ ประเทศหนึ่งจะได้เปรียบโดยสมบูรณ์ ถ้าประเทศนั้นสามารถผลิตสินค้าชนิดหนึ่งได้มากกว่าอีกประเทศหนึ่งด้วยปัจจัยการผลิตจำนวนเท่ากันหรือผลิตได้จำนวนเท่ากันได้โดยการใช้ปัจจัยการผลิตที่น้อยกว่า ดังนั้นประเทศควรทำการผลิตสินค้าที่ตนได้เปรียบโดยสมบูรณ์เพื่อการส่งออกแล้วซื้อสินค้าที่ตนเสียเปรียบโดยสมบูรณ์เป็นสินค้าเข้า

ในทางเศรษฐศาสตร์ หลักการของการได้เปรียบโดยสมบูรณ์ คือ ความสามารถของบุคคลหรือกลุ่มคน หรือประเทศ ในการผลิตสินค้าและบริการให้มีปริมาณและมีประสิทธิภาพมากกว่าคู่แข่งกัน ภายใต้ปริมาณต้นทุนเดียวกัน ซึ่งอดัม สมิท คือบุคคลแรกที่ได้อธิบายถึงการได้เปรียบโดยสมบูรณ์ไว้ในบริบทของการค้าระหว่างประเทศ โดยใช้แรงงานเป็นต้นทุนเดียว(Johnson,2005;Keller,2009)

ตั้งแต่ที่ทฤษฎีการค้าเปรียบโดยสมบูรณ์ ได้ถูกกำหนดให้เป็นตัวเปรียบเทียบหรือตัวชี้วัดผลผลิตแรงงาน ซึ่งมีความเป็นไปได้สำหรับบุคคล หรือกลุ่มคน หรือประเทศ ที่จะไม่สามารถมีความได้เปรียบโดยสมบูรณ์ใดๆ เกิดขึ้น เนื่องจากความสามารถในการผลิตสินค้าและบริการให้มีปริมาณและมีประสิทธิภาพเท่าเทียมกัน(Das,2009) ในกรณีนี้จึงสอดคล้องกับทฤษฎีการค้าเปรียบโดย

สมบูรณ์ ซึ่งจะทำให้ไม่มีการค้าขายกันระหว่างกลุ่มบุคคล หรือกลุ่มคน หรือประเทศซึ่งสามารถเปรียบเทียบกับแนวคิดของการได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ ที่อ้างถึงในความสามารถในการผลิตสินค้าที่มีต้นทุนค่าเสียโอกาสต่อ(Marrewijk,2009)

แนวคิดหลักของการได้เปรียบโดยสมบูรณ์ เป็นการผสมผสานร่วมกันของผลงานอดัม สมิท ที่ได้เผยแพร่ผลงานเรื่อง “An Inquiry into the Nature and Causes of the Nations” ที่ได้แย้งแนวคิดของพวกพานิชนิยม โดยการนี้ อดัม สมิท ได้แย้งว่าไม่มีความเป็นไปได้ที่ทุกประเทศจะมีรายได้มาก เพียงเพราะได้ปฏิบัติตามแนวคิดพานิชนิยม เพราะว่าการส่งออกของหนึ่งประเทศจะหมายถึงการนำเข้าของอีกประเทศหนึ่ง ซึ่งหมายความว่าทุกประเทศจะได้รับผลประโยชน์จากการเปิดการค้าเสรีและความเชี่ยวชาญตามความได้เปรียบโดยสมบูรณ์ของแต่ละบุคคล อีกทั้งยังกล่าวได้ว่ารายได้ของประชาชนขึ้นอยู่กับความสามารถในการผลิตสินค้าและบริการของประชาชนในประเทศมากกว่าทุนสำรองระหว่างประเทศนั้นๆ (Guillory,2005;Harrington,2009)

ทฤษฎีการได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ

เดวิด ริคาร์โด (David Ricardo) นักเศรษฐศาสตร์สมัยคลาสสิกได้พัฒนาทฤษฎีต่อจากทฤษฎีความได้เปรียบโดยสมบูรณ์ของ อดัม สมิท โดยเขาไม่เห็นด้วยกับ อดัม สมิท ในประเด็นต่อไปนี้คือ

1. ประเทศคู่ค้าที่ผลิตสินค้าและส่งออกนั้นควรจะเป็นประเทศที่มีความได้เปรียบโดยสมบูรณ์ได้เสมอไป
2. ประเทศสามารถผลิตสินค้าและส่งออกอย่างใดอย่างหนึ่งที่มีความได้เปรียบโดยสมบูรณ์ได้ ถ้าประเทศนั้นมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบกับประเทศคู่ค้า
3. ประเทศที่มีความได้เปรียบโดยสมบูรณ์ของประเทศคู่ค้าในทุกกรณีของการผลิตสินค้าก็ได้หมายความว่าประเทศนั้นสมควรผลิตสินค้าเสียทุกอย่างหากแต่สมควรที่จะเลือกผลิตสินค้าส่งออกชนิดที่มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบมากกว่า
4. ในทางปฏิบัติการค้าระหว่างประเทศยังคงเกิดขึ้นแม้ว่าประเทศหนึ่งมีความได้เปรียบโดยสมบูรณ์(เสียเปรียบโดยสมบูรณ์)เหนืออีกประเทศหนึ่งและประโยชน์จากการค้าระหว่างประเทศยังคงเกิดขึ้นในรูปผลผลิตรวมที่เพิ่มขึ้น

เดวิด ริคาร์โด ได้กล่าวถึงแนวคิดทฤษฎีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ ซึ่งเป็นแนวคิดที่เกี่ยวกับความสามารถในการผลิตสินค้าของประเทศหนึ่งที่ได้ดีกว่าความสามารถในการผลิตสินค้าของอีกประเทศหนึ่ง หากทั้งสองประเทศเลือกผลิตสินค้าที่ตนเองสามารถผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุดแล้วนำสินค้านั้น ๆ มาทำการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน ก็จะทำให้ได้มาซึ่งสินค้าทั้งสองชนิด โดยเสียต้นทุนการผลิตสินค้าเพียงแคชนิดเดียว ซึ่งหลักการของทฤษฎีการได้เปรียบโดยเปรียบเทียบได้กล่าวถึง ความสามารถของบุคคล หรือกลุ่มคน หรือประเทศ ในการผลิตสินค้าและบริการที่มีต้นทุนหน่วยสุดท้ายและต้นทุนค่าเสียโอกาสดำกว่าประเทศอื่นๆ ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับการได้เปรียบโดยสมบูรณ์ ที่กล่าวถึงความสามารถในการผลิตสินค้าและบริการที่มีต้นทุนที่แท้จริงต่ำกว่าประเทศอื่นๆ

การได้เปรียบโดยเปรียบกับการนำเข้าแล้วอาจมีต้นทุนสูงกว่า จึงเลือกที่จะนำสินค้าเพื่อใช้ในการบริโภคของประเทศ เรียกได้ว่ากำไรจากการค้าขาย(Das,2009;Golun&Hsieh,2000)

ทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศสมัยใหม่ของเฮคเซอร์-โอลิน

ทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศของเฮคเซอร์-โอลิน เป็นทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการค้าระหว่างประเทศที่ถูกพัฒนาโดยเฮคเซอร์ และโอลิน ซึ่งได้อธิบายถึงความแตกต่างของปัจจัยในการผลิตที่มีอยู่ในแต่ละประเทศ และอธิบายถึงราคาของปัจจัยในแต่ละประเทศ ซึ่งถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญของการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งตั้งอยู่บนสมมติฐานว่ามีเทคโนโลยีและรสนิยมเดียวกัน การส่งของสินค้าของแต่ละประเทศนั้นจะเน้นส่งออกสินค้าที่ตนเองมีปัจจัยในการผลิตสินค้าจำนวนมากทำให้ราคาของสินค้านั้นๆถูกลงตามไปด้วย และเน้นนำเข้าสินค้าที่หายากและราคาของปัจจัยในการผลิตค่อนข้างแพง เพราะว่าการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศอาจมีราคาถูกกว่าการผลิตเพื่อบริโภคเอง เป็นผลมาจากต้นทุนการผลิตของประเทศนั้นๆ ต่ำกว่าต้นทุนการผลิตในประเทศตนเอง ดังนั้นประเทศที่มีปัจจัยด้านแรงงานมากจะเน้นการส่งออกด้านแรงงาน ส่วนประเทศที่มีปัจจัยด้านต้นทุนมากก็จะเน้นการส่งออกปัจจัยด้านต้นทุน เพื่อให้ได้มาซึ่งประสิทธิภาพในการส่งออกมากที่สุด (Jones,2008;Leamer,1995;O'Rourke,2003)

ทฤษฎีการได้เปรียบในการแข่งขันของพอร์ตเตอร์

เป็นทฤษฎีที่ศาสตราจารย์ไมเคิล พอร์ตเตอร์ ได้คิดทฤษฎีความได้เปรียบในการแข่งขันหรือเรียกอีกอย่างว่า โมเดลเพชร เพื่ออธิบายการค้าระหว่างประเทศ โดยพิจารณาความสัมพันธ์ทั้ง 4 ด้าน ทั้งปัจจัยที่เป็นภาพรวมทั้งประเทศและปัจจัยที่เป็นภาพย่อยของหน่วยธุรกิจ คือ เงื่อนไขของปัจจัยการผลิต เงื่อนไขด้านอุปสงค์ เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องที่มาสนับสนุนอุตสาหกรรม เงื่อนไขโครงสร้างกลยุทธ์ของหน่วยธุรกิจและการเข้ามาของคู่แข่ง ดังรายละเอียด

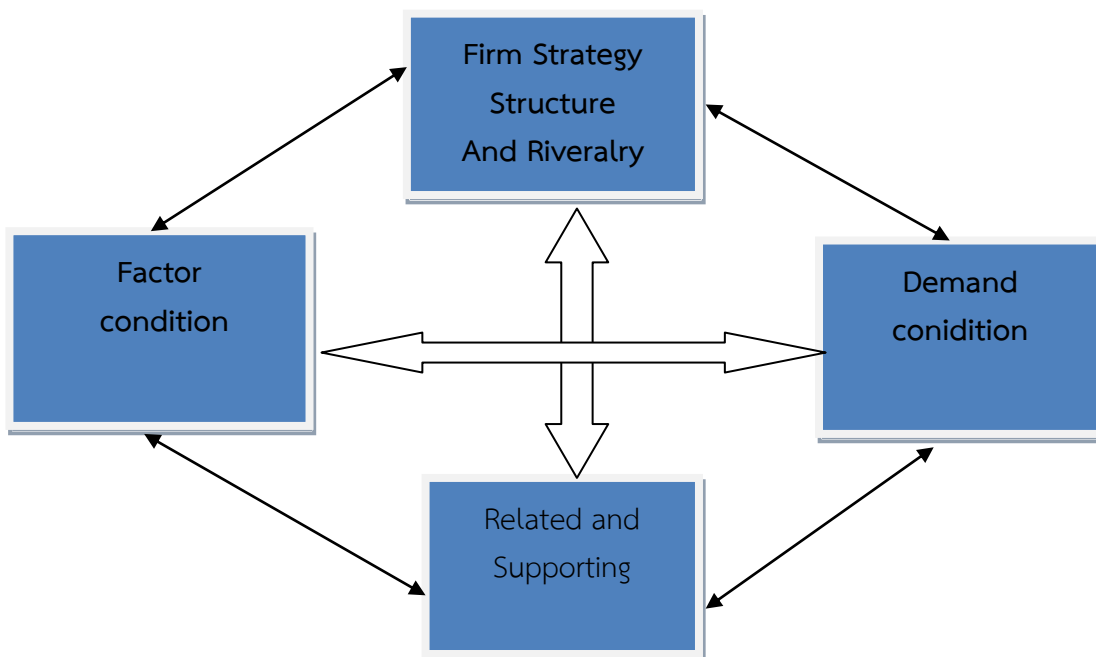
1. เงื่อนไขของปัจจัยการผลิต พิจารณาปัจจัยการผลิตของแต่ละประเทศ เช่น ที่ดิน แรงงานทุน แต่ปัจจัยเหล่านี้ไม่เหมือนทฤษฎีของเฮคเซอร์ โอลิน เพราะปัจจัยการผลิตที่ต้องพิจารณานั้นที่คุณภาพของปัจจัยการผลิตด้วย เช่น คุณภาพของแรงงานต้องพิจารณาระดับการศึกษา คุณภาพของสาธารณูปโภค บทบาทการสร้างปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพเพิ่มขึ้น เช่น การฝึกอบรม การวิจัย การคิดค้น

2. เงื่อนไขด้านอุปสงค์ ความต้องการสินค้าของผู้บริโภคที่อยู่ภายในประเทศที่มีความหลากหลาย เป็นแรงกระตุ้นให้หน่วยผลิตเกิดการพัฒนาและการคิดค้นสินค้าใหม่ๆ เพื่อสนองความต้องการผู้บริโภคและครองตลาดในประเทศได้

3. เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องที่มาสนับสนุนอุตสาหกรรม การเกิดของอุตสาหกรรมเป็นการกระตุ้นให้พัฒนาการผลิตในท้องถิ่นให้บรรลุเป้าหมายในการผลิต การตลาดและการกระจายสินค้าอุตสาหกรรมได้ อุตสาหกรรมที่อยู่ใกล้แหล่งผลิต จะทำให้เกิดการติดต่อสื่อสารและการแลกเปลี่ยนแนวคิดการประหยัดต้นทุนการผลิต การแข่งขันระหว่างปัจจัยการผลิตที่นำเข้านำไปสู่ราคาที่ดี สินค้าคุณภาพสูง

และการประดิษฐ์คิดค้นเทคโนโลยีในตลาดปัจจัยการผลิต ในทางกลับกันทำให้เกิดการได้เปรียบในการแข่งขันกันในตลาดโลก

4. เงื่อนไขโครงสร้างกลยุทธ์ของหน่วยธุรกิจและการเข้ามาของกลุ่มแข่งขัน สภาพแวดล้อมภายในประเทศจะนำไปสู่ความได้เปรียบความได้เปรียบในการแข่งขัน เช่น การลดต้นทุน เร่งผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต พัฒนานวัตกรรมสินค้า

รูปที่ 1

ที่มา:Ricky W. Griffin,Michale W. Pustay(2007:161)

ประโยชน์ของการค้าระหว่างประเทศ

การดำเนินนโยบายการค้าระหว่างประเทศโดยเสรีนอกจากจะก่อให้เกิดผลผลิตหรือรายได้ที่แท้จริงนั้นเพิ่มขึ้นแล้ว ยังสามารถก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศคู่ค้าที่สำคัญอย่างน้อย 6 ประการด้วยกัน ได้แก่ (คณะเศรษฐศาสตร์สถาบันราชภัฏราชนครินทร์,2549)

1. ผลต่อแบบแผนการบริโภค และราคาของสินค้า เนื่องจากการค้าขายระหว่างประเทศ ทำให้จำนวนสินค้าที่อุปโภคและบริโภคมีเพิ่มมากขึ้นความเป็นอยู่ของผู้บริโภคจะดีขึ้น ทั้งนี้ประเทศต่างๆ จะพบกับผลิตสินค้าที่ตนได้เปรียบมากขึ้นและหันไปซื้อสินค้าที่ตนเสียเปรียบทางการผลิตจากประเทศอื่นมากขึ้น ทำให้อุปทานของสินค้าเพิ่มมากขึ้นส่งผลในระดับราคาสินค้านั้นมีแนวโน้มต่ำลง

2. ผลต่อคุณภาพและมาตรฐานสินค้า การค้าระหว่างประเทศนอกจากจะทำให้ปริมาณการผลิตสินค้าและบริการเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคเพิ่มขึ้น ยังทำให้ผู้บริโภคได้บริโภคสินค้าที่มีคุณภาพและมาตรฐานสูงขึ้น เพราะมีการแข่งขันในด้านการผลิตมากยิ่งขึ้นทำให้ผู้ผลิตและผู้ส่งออกเข้มงวดในคุณภาพและมาตรฐานของสินค้าเนื่องจากต้องเผชิญกับคู่แข่งทำให้ต้องพัฒนาการผลิตโดยใช้เทคนิคและการนำวิทยาการให้ก้าวหน้าและทันสมัย เรามักจะได้ยินเสมอว่า

สินค้าประเภทอุตสาหกรรมที่ผลิตในบางประเภท มีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักคุ้นเคยของผู้บริโภคในตลาดต่างประเทศด้วยเหตุผลต่าง ๆ เช่น ราคาต่ำ คุณภาพสูง และรูปร่างลักษณะสวยงามทำให้เป็นที่ต้องการของผู้บริโภคเป็นอันมาก เช่น วิทยุ โทรทัศน์และวิดีโอของญี่ปุ่น เป็นต้นและนับวันสินค้าเหล่านี้เป็นที่ต้องการของประเทศอื่น ๆ มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ประเทศที่นำเข้าทั้งหลายสามารถควบคุมมาตรการการตรวจสอบคุณภาพและการคุมมาตรฐานของสินค้าได้ เมื่อเปรียบเทียบกับการผลิตเพื่อตอบสนองภายในประเทศ เพราะว่าการควบคุมคุณภาพและมาตรฐานของสินค้าเป็นไปด้วยความยากลำบากกว่าเนื่องจากผู้ผลิตสินค้าจะอยู่กระจัดกระจายทั่วไป

3. ผลต่อความชำนาญเฉพาะอย่าง การค้าระหว่างประเทศทำให้ประเทศต่าง ๆ หันมาผลิตสินค้าที่ตนเองมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่สูงกว่าเพื่อส่งเป็นสินค้าออกมากขึ้นแต่เนื่องจากปัจจัยการผลิตมีจำนวนจำกัด ฉะนั้นจึงต้องดึงปัจจัยการผลิตจากการผลิตสินค้าชนิดอื่น ซึ่งบัดนี้ผลิตน้อยลง เพราะมีความเสียเปรียบโดยเปรียบเทียบเช่น ไทยดึงปัจจัยการผลิตจากการผลิตผ้า มาผลิตข้าวส่วนญี่ปุ่นก็จะดึงปัจจัยการผลิตจากข้าวมาผลิตผ้าแทน เพราะฉะนั้น ปัจจัยการผลิตจะมีความชำนาญเฉพาะอย่างมากขึ้นเกิดการประหยัดต่อขนาดเป็นผลให้ต้นทุนต่อหน่วยลดต่ำลง

4. ผลต่อการเรียนรู้ในด้านเทคโนโลยีการบริหารและการจัดการ การค้าระหว่างประเทศทำให้สามารถเรียนรู้ทั้งด้านเทคนิคการผลิตโดยการนำเอาเทคนิคการผลิตหรือวิธีการผลิตที่เหมาะสมและทันสมัยมาใช้ในการผลิตสินค้าภายในประเทศเช่นเทคนิคหรือวิธีการผลิตเพื่อเพิ่มผลผลิตทางด้านเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมซึ่งถือว่าเป็นลักษณะของการเลียนแบบระหว่างประเทศซึ่งวิธีการนี้ประเทศญี่ปุ่นในอดีตได้ไปใช้และได้ผลมาแล้วโดยได้เลียนแบบเทคนิคและวิธีการผลิตของอังกฤษ และประเทศชั้นนำในยุโรปโดยการนำส่งไหมดิบออกไปขายแลลกกับการนำเข้าสินค้าประเภททุนและเครื่องจักรส่งผลให้ญี่ปุ่นกลายเป็นประเทศอุตสาหกรรมที่พัฒนาแล้วได้ในที่สุดในขณะที่เดียวกันการค้าระหว่างประเทศเปิดโอกาสให้ประเทศต่าง ๆ ได้เรียนรู้และนำเอาเทคนิคทางการจัดการ หรือเทคนิคทางด้านการบริหาร จากประเทศที่ก้าวหน้าหรือพัฒนาแล้วไปสู่ประเทศกำลังพัฒนา ดังนั้นประเทศต่าง ๆ จึงนิยมเปิดการค้าขายติดต่อกับต่างประเทศ การปิดประเทศไม่ติดต่อกับต่างประเทศต่างประเทศนั้นจะทำให้ประเทศนั้น ไม่มีโอกาสที่จะเรียนรู้เทคนิคดังกล่าวการเปิดประเทศติดต่อกับประเทศต่าง ๆ ของสาธารณรัฐประชาชนจีนในปัจจุบันก็ตั้งอยู่บนหลักการและเหตุผลดังกล่าวแล้ว

5. ผลต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ นักเศรษฐศาสตร์โดยทั่วไปเชื่อว่าการค้าระหว่างประเทศเป็นตัวจักรที่สำคัญที่ก่อให้เกิดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยโดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนาโดยผ่านกระบวนการส่งออกเพราะว่าประเทศกำลังพัฒนาโดยทั่วไป ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศมีฐานะยากจน ตลาดภายในประเทศแคบ จึงเป็นอุปสรรคต่อการค้าขาย ด้วยเหตุนี้จำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยตลาดต่างประเทศโดยเฉพาะประเทศที่พัฒนาแล้วเนื่องจากประชากรมีระดับรายได้สูง ตลาดภายในประเทศกว้างขวางตลอดจนการคมนาคมสะดวกสบาย มีผลให้ความต้องการในซื้อสินค้าและบริการจากประเทศกำลังพัฒนาสูงขึ้น เพราะฉะนั้นการพึ่งพาอาศัยตลาดต่างประเทศจึงเป็นทางออกที่สำคัญในระยะเริ่มแรกของการพัฒนาประเทศในขณะเดียวกัน ผลจากการที่มีรายได้จากการส่งออกมากขึ้น ย่อมทำให้ประเทศกำลังพัฒนามีเงินตราต่างประเทศเพื่อที่จะนำเข้าสินค้าทุนและเครื่องจักร เพื่อนำมาใช้ในการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจดังกล่าว

ยอมใช้เงินทุนเป็นจำนวนมหาศาลเกินกว่าความสามารถของประเทศกำลังพัฒนาจะหามาได้ในระยะเวลาอันสั้น

6. ผลต่อรายได้และการจ้างงานการส่งออกเพิ่มขึ้น ย่อมมีผลทำให้รายได้และการจ้างงานภายในประเทศเพิ่มขึ้นหรือเป็นการเพิ่มอุปสงค์ภายในประเทศนั่นเอง การเพิ่มขึ้นของการส่งออกจะทำให้ประเทศได้รับรายได้จากการจำหน่ายสินค้าและบริการในต่างประเทศซึ่งมีผลให้กระแสหมุนเวียนของระดับรายได้ในระบบเศรษฐกิจขยายตัวสูงขึ้น ผู้ผลิตจะเพิ่มการใช้จ่ายในระบบเศรษฐกิจมากขึ้น ค่าใช้จ่ายในการบริโภคของผู้ผลิตก็จะตกไปเป็นรายได้ของบุคคลกลุ่มอื่นๆ ต่อไปกระบวนการเช่นนี้จะดำเนินไปเรื่อยๆ และเมื่อรวมรายได้ของบุคคลที่เพิ่มขึ้นในระบบเศรษฐกิจ จะเห็นว่ารายได้ประชาชาติก็จะเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนสูงกว่ารายได้จากการส่งออกในหลายเท่าและผลจากการเพิ่มของรายได้ประชาชาตินี้เอง ย่อมเป็นผลทำให้มีการเพิ่มอุปสงค์ของสินค้าและบริการภายในประเทศทำให้การผลิตรายได้และการจ้างงานภายในประเทศขยายตัวมากขึ้น

สำหรับประโยชน์การค้าระหว่างประเทศคือเมื่อประเทศต่างเลือกสินค้าที่มีความถนัดหรือปัจจัยอื่นที่เหมาะสม ด้วยเหตุดังกล่าวการค้าระหว่างประเทศจึงเหมือนการจัดสรรทรัพยากรของโลกที่มีอยู่อย่างจำกัดให้สามารถตอบสนองความต้องการของโลกได้มากที่สุด เพราะถ้าแต่ละประเทศเลือกสินค้าที่ตนถนัดมีต้นทุนต่ำแล้วนำมาซื้อขายแลกเปลี่ยนกันจะช่วยให้พลโลกได้สินค้าที่มีคุณภาพและราคาถูกลงความต้องการมากขึ้น แต่ในสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันต่างกลับใช้นโยบายการค้าโดยคุ้มกันมีการใช้มาตรการเพื่อกีดกันทางการค้าสินค้านำเข้าส่งเสริมสินค้าส่งออกอันเป็นเรื่องนโยบายของการค้าระหว่างประเทศ

ผลกระทบของการค้าระหว่างประเทศ

แม้ว่าการค้าระหว่างประเทศจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศคู่ค้า แต่การค้าระหว่างประเทศก็มีผลกระทบที่ไม่พึงปรารถนาแก่ประเทศคู่ค้าได้เหมือนกันซึ่งผลกระทบที่สำคัญ พอจะจำแนกได้อย่างน้อย6ประการด้วยกันคือ

1. ผลต่อเสถียรภาพของราคาการค้าระหว่างประเทศที่มุ่งเน้น ให้ประเทศผลิตสินค้าที่ตนนั้นจะมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบไม่ก็ชนิดหรือชนิดเดียวนั้น จะเป็นผลให้รายได้ของประเทศโดยขึ้นอยู่กับกรจำหน่ายสินค้าออกเพียงไม่กี่ชนิดการผลิตและรายได้ของประเทศจึงเปลี่ยนแปลงได้ง่าย ตัวอย่างเช่น ในอดีตที่ผ่านมา รายได้จากการส่งออกของไทยมาจากข้าว ยามใดที่ไทยสามารถส่งข้าวออกได้มากกว่าเดิม เนื่องจากความต้องการข้าวในตลาดโลกมีสูงจะมีผลให้รายได้ของประเทศเพิ่มขึ้นทำให้เศรษฐกิจรุ่งเรืองและประชาชนมีการใช้จ่ายมากจะทำให้เกิดภาวะเงินเฟ้อได้ ในกรณีตรงข้ามหากอุปสงค์จากต่างประเทศในการเสนอซื้อข้าวลดลงอย่างมากก็จะทำให้รายได้จากการจำหน่ายข้าวลดลง การใช้จ่ายในประเทศลดลงจนทำให้เกิดภาวะเงินฝืดเป็นต้นและถ้าระบบเศรษฐกิจมีการพึ่งพาการนำเข้าจากต่างประเทศในระดับสูงก็จะก่อให้เกิดที่ตามมา คือ ปัญหาของเสถียรภาพราคาได้เช่นกัน เช่น การขึ้นราคาน้ำมันดิบอย่างของกลุ่มผู้ผลิตน้ำมันเพื่อส่งออก เมื่อ พ.ศ.2516 และ พ.ศ.2523 ทำให้เกิดภาวะเงินเฟ้อขึ้นทั่วโลกและมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทยเป็นอันมาก เนื่องจาก

น้ำมันเป็นสิ่งจำเป็นในการผลิต ทำให้ต้นทุนการผลิตสินค้าสูงขึ้นราคาสินค้าจึงต้องสูงขึ้นตามทำให้ระดับราคาสินค้าโดยทั่วไปสูงขึ้นได้

2. ผลต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ การดำเนินนโยบายการค้าระหว่างประเทศที่สนับสนุนให้ประเทศผลิตสินค้าที่ตนเองมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบกับนั้นมีผลให้หลาย ๆ ประเทศอาจต้องซื้อสินค้าเข้าประเทศเป็นมูลค่ามากกว่ามูลค่าสินค้าออก ทำให้เกิดการขาดดุลในดุลการค้าอาจจะทำให้ดุลการชำระเงินระหว่างประเทศขาดดุลด้วย ซึ่งจะทำให้ประเทศต้องสูญเสียทองคำ หรือทุนสำรองเงินตราต่างประเทศ สาเหตุสำคัญเนื่องจาก อัตราการค้า (Term of trade) ของประเทศคู่ค้าไม่เท่ากัน ในกรณีของประเทศกำลังพัฒนาโดยทั่วไป สินค้าส่งออกมักจะเป็นสินค้าเกษตรกรรม ซึ่งระดับราคามักจะต่ำกว่าและขาดเสถียรภาพ เมื่อเทียบกับราคาสินค้านำเข้า ซึ่งมักจะเป็นสินค้าจำเป็นทุนและสินค้าอุตสาหกรรม ผลที่ตามมาคืออัตราการค้าของประเทศกำลังพัฒนามีแนวโน้มลดลง นั่นคือ มูลค่าจากการส่งสินค้าออกน้อยกว่ามูลค่าของสินค้านำเข้าส่งผลให้เกิดปัญหาเสถียรภาพเศรษฐกิจศาสตร์ต่อประเทศคือ ปัญหาดุลการค้าและดุลการชำระเงินขาดดุลในที่สุด

3. ผลต่อความเป็นธรรมในการกระจายรายได้ระหว่างประเทศ การที่อัตราการค้าระหว่างประเทศของประเทศกำลังพัฒนามีแนวโน้มลดลงนั้น ทำให้การกระจายรายได้ในระดับนานาชาติซึ่งไม่เท่าเทียมกันอยู่แล้วยิ่งมีความไม่เป็นธรรมมากขึ้นทั้งนี้เพราะเป็นการโอนทรัพยากรจากประเทศกำลังพัฒนาไปสู่ประเทศพัฒนาโดยกระบวนการขาดดุลการค้าและดุลการชำระเงินนั่นเองในขณะเดียวกัน การล่อหลอมระดมระหว่างประเทศให้อยู่ในแบบแผนเดียวกัน ก็เป็นกลไกสำคัญอีกประเภทหนึ่งที่ทำให้การกระจายรายได้ระหว่างประเทศเลวลงเพราะว่าบริษัทการค้าขนาดใหญ่ในประเทศที่ตามมาก็คือ การบริโภคสินค้าจำเป็นอุปโภคและบริโภคในสินค้าอุตสาหกรรมนำเข้ามาเพิ่มขึ้นทำให้ต้องเสียเงินตราต่างประเทศมากขึ้นในขณะที่รายได้จากการขายสินค้าออกเพิ่มขึ้นน้อยกว่า

4. ผลต่อประสิทธิภาพของ นโยบายทางเศรษฐกิจยิ่งภาคการค้าระหว่างประเทศขนาดใหญ่ขึ้นเพียงใดทำให้ การดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจภายในประเทศจะมีประสิทธิภาพน้อยลงเท่านั้น เช่น เมื่อเกิดปัญหาเงินเฟ้อขึ้นภายในประเทศที่ผ่านกลไกของทั้งราคาสินค้าออกและราคาสินค้านำเข้า นโยบายเพื่อแก้ปัญหาเงินเฟ้อจะมีความยุ่งยากมากขึ้นตามไปด้วย เพราะในกรณี เช่นนี้รัฐบาลไม่เพียงแต่จะต้องเข้าใจกลไกการทำงานของระบบเศรษฐกิจภายในประเทศว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร หากทว่ายังต้องมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจและนโยบายทางเศรษฐกิจของประเทศคู่ค้าด้วยว่ามีผลกระทบอย่างไรต่อระบบเศรษฐกิจภายในประเทศทำให้กลไกแก้ไขปัญหาดังกล่าวซับซ้อนขึ้น

5. ผลต่อรายได้และการจ้างแรงงาน ประเทศที่มีการพึ่งพาทางการค้าระหว่างประเทศในระดับที่สูง หากรายได้จากการส่งออกลดลงก็ดี หรือการนำเข้าเพิ่มขึ้นมากก็ดี โดยที่ผลสุทธิของการนำเข้าสูงกว่าการส่งออกย่อมส่งผลให้ รายได้และการจ้างงานของประเทศนั้นลดลง ผลจะเป็นไปในทางตรงกันข้ามกับที่กล่าวมาแล้ว

6. ผลต่อปัญหาความมั่นคงของประเทศ การดำเนินนโยบายการค้าโดยเสรีที่มุ่งให้ประเทศผลิตสินค้าที่ตนเองมีความได้เปรียบเพียงไม่กี่ชนิดหรือเพียงชนิดเดียว ส่งผลต่อปัญหาความมั่นคงของประเทศได้ง่าย เพราะถ้าหากว่าการค้าต่างประเทศต้องหยุดชะงักลง ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลที่สำคัญ เช่น การเกิดสงคราม การขัดแย้งทางด้านการเมืองกับบางประเทศ ความยุ่งยากทางด้านขนส่ง

ระหว่างประเทศ เป็นต้น ย่อมส่งผลให้ประชาชนภายในประเทศเดือดร้อน เนื่องจาก การขาดแคลนสินค้าอุปโภค บริโภค ขาดแคลนวัตถุดิบ และสินค้าทุนในการพัฒนาประเทศ เป็นต้น จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นทำให้ไม่มีประเทศใดในโลกนี้ยึดถือ นโยบายการค้าเสรี ตามหลักการแบ่งงานการทำงานระหว่างประเทศของเดวิด ริคาร์โด และนักเศรษฐศาสตร์คลาสสิกอย่างแท้จริง แต่ได้หันมาใช้นโยบายการค้าแบบคุ้มกัน ซึ่งเป็นนโยบายที่มุ่งส่งเสริมอุตสาหกรรมหรือการผลิตสินค้าชนิดต่าง ๆ ขึ้นใช้เองในประเทศเพื่อมิให้เศรษฐกิจของประเทศต้องขึ้นอยู่กับการผลิตสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่งจนเกินไป เนื่องจากอุตสาหกรรมที่ตั้งขึ้นภายในประเทศ อาจยังไม่สามารถแข่งขันกับสินค้าต่างประเทศได้ รัฐจึงจำเป็นต้องให้ความช่วยเหลือและคุ้มกันโดยใช้มาตรการที่สำคัญ คือ กำแพงภาษีสินค้าขาเข้า และโควตานำเข้า เป็นต้น (ณัฐพงษ์ ชมพูนศรี, 2554)

3. แนวความคิดเกี่ยวกับการค้าชายแดน

การค้าชายแดนเกิดขึ้นมาพร้อมๆ การเกิดชุมชนของมนุษย์บนโลกใบนี้ ไม่สามารถจะสืบค้นหาหลักฐานมาชี้ชัดได้ว่าเกิดขึ้นมาแต่เมื่อใด แต่สามารถอธิบายได้ว่า นับแต่เมื่อมนุษย์มาอยู่รวมกันเป็นชุมชนและสามารถสร้างผลผลิตได้หลากหลายแล้วนำผลผลิตนั้นๆ มาแลกเปลี่ยนกัน เพื่อสนองความต้องการของตนในการดำรงชีวิตเป็นเบื้องต้น ซึ่งขณะนั้นยังไม่มีการใช้เงินตรามากำหนดราคาสินค้าเพื่อกำหนดราคาผลผลิตเพื่อซื้อขายกันเหมือนเช่นทุกวันนี้ กาลต่อมามนุษย์เกิดการเรียนรู้จนเกิดการพัฒนาด้านต่างๆ อย่างกว้างขวางจนสามารถเพิ่มผลผลิตได้มากขึ้น ความต้องการในผลผลิตก็เพิ่มมากขึ้นด้วย นอกจากนั้นอัตราการเพิ่มของประชากรโลกก็มีมากขึ้น เมื่อประชากรของชุมชนมีปริมาณเพิ่มขึ้นย่อมมีปัญหาของการอยู่ร่วมกัน ดังนั้นจึงเกิดผู้นำชุมชนที่ได้รับการยอมรับจากประชากรของชุมชนนั้น ๆ ให้มีอำนาจในการตัดสินใจแก้ไขปัญหามาของชุมชนให้ประชากรได้อยู่อย่างมีความสุขร่วมกันและเริ่มขยายบทบาทสู่กิจกรรมอื่น ๆ อีกมากมาย การปกครองชุมชนก็เริ่มเข้ามามีบทบาทมากขึ้น รวมถึงการกำหนดค่าเงินตราของท้องถิ่นตน เพื่อการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้า แทนการนำผลผลิตต่อผลผลิตมาแลกเปลี่ยนแบบเดิม และนำไปสู่การกำหนดพื้นที่ด้วยการกำหนดเส้นเขตแดนซึ่งกลายมาเป็นประเทศตราบเท่าทุกวันนี้ การกำหนดเส้นเขตแดนเพื่อแสดงอาณาบริเวณของเขตปกครองดังกล่าว ได้แบ่งแยกชุมชนที่เคยอยู่ร่วมกันออกไปเป็นชุมชนของประเทศที่จัดตั้งขึ้นใหม่ที่มีชนบทธรรมนิยม ประเพณีปฏิบัติ ตลอดจนระเบียบ กฎหมายที่แตกต่างกัน แต่การไปมาหาสู่กันแล้วนำผลผลิตที่ตนผลิตได้มาแลกเปลี่ยนกันเพื่อการดำรงชีพ ก็ยังคงดำเนินต่อไปไม่มีการหยุดหย่อน แม้ว่าชุมชนที่อาศัยอยู่ได้ถูกแบ่งออกไปเป็นคนละประเทศแล้วก็ตาม และด้วยเหตุนี้เองที่เป็นที่มาของ “การค้าชายแดน” (นิยม ไวยรัชพานิช, 2550) การค้าชายแดน คือ การค้าและบริการที่เกิดขึ้นในรูปแบบต่างๆ ผ่านทางพรมแดนของประเทศที่ทั้งที่ถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย ซึ่งเป็นกิจกรรมกระทำโดยประชาชนหรือผู้ประกอบการที่อาศัยอยู่บริเวณชายแดนที่ติดกับประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งรูปแบบของการค้าชายแดนส่วนมากมักจะพบในรูปแบบการค้าขนาดย่อม หรือการค้าขายแบบแผงลอยและหาบเร่ โดยสินค้าที่ทำการซื้อขายกันนั้นมักจะเป็นสินค้าที่ใช้ในการบริโภคประจำวัน และการซื้อขายในแต่ละครั้งจะมีจำนวนไม่มากนัก เช่น การซื้อสินค้าอุปโภคบริโภค สินค้าเกษตรบางชนิด และสินค้าที่หาได้จากตามธรรมชาติ เป็นต้น กรรมวิธีและขั้นตอนในการค้าชายแดนมักจะไม่

ความซับซ้อน การค้าชายแดนส่วนใหญ่จะไม่ถูกรายงานลงในสถิติการค้าระหว่างประเทศ เพราะเป็นการค้า

นพรัตน์ วงศ์วิทยาพาณิชย์และคณะ(2554) ได้สรุปแนวความคิดการค้าชายแดนว่า ธรรมชาติการค้าชายแดนเป็นการค้าที่เกิดขึ้นจากการไหลของสินค้าและบริการ ข้ามระหว่างพรมแดนของประเทศ ซึ่งการค้าจะเกิดจากความแตกต่างของราคาสินค้าของสองประเทศที่มีพรมแดนติดต่อกัน อันเนื่องมาจากความแตกต่างอันเนื่องมาจากความแตกต่างของอัตราภาษี ยกตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจน เช่น การค้าสุรา และบุหรี่ย เป็นต้น

ดังนั้นการค้าชายแดน หมายถึง การค้าที่เกิดขึ้นในรูปแบบต่างๆ ที่ผู้ค้าหรือกิจการค้าชายที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัด ในอำเภอหรือหมู่บ้านชายแดนติดต่อกับชายแดนต่างประเทศเพื่อนบ้าน การค้าชายแดนเป็นเรื่องที่ทุกประเทศมักมีประเด็นปัญหาที่มีการขัดแย้งกันมาเสมอ คือ การเปลี่ยนแปลงเส้นเขตแดนไม่ว่าเป็นเส้นเขตแดนจะถูกเคลื่อนย้ายหรือตกลงกันอย่างไร ประชากรที่อยู่อาศัยชายแดนยังมีการคบหาสมาคม การติดต่อซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าเหมือนเดิมไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก

วิวัฒนาการและรูปแบบของการค้าชายแดน

จากความเป็นมาและการก่อเกิดของการค้าชายแดนดังกล่าวข้างต้น การค้าชายแดนได้ดำเนินมาโดยตลอดและอย่างต่อเนื่อง เริ่มต้นจากการค้าด้วยวิธีแลกเปลี่ยนผลผลิตที่จำเป็นต่อการดำรงชีพต่อกันซึ่งมีปริมาณเพียงเล็กน้อย ต่อเมื่อมีผลผลิตมากขึ้นและเกินความต้องการในการดำรงชีพของตนเอง ก็เริ่มพัฒนาสู่การแลกเปลี่ยนผลผลิต (สินค้า) เพื่อหวังผลกำไร แต่ก็ยังคงจำกัดอยู่ในเฉพาะพื้นที่บริเวณตามแนวชายแดนที่เคยเป็นชุมชนดั้งเดิม ด้วยการขนส่งข้ามแดนผ่านเส้นทางที่เคยใช้อยู่แต่เดิมเมื่อครั้งยังไม่ได้แบ่งเขตแดน หรืออาณาเขต ที่เรียกกันว่า “ช่องทางการค้าตามธรรมชาติ” หรือ ที่เรียกกันว่า จุดผ่อนปรนทางการค้า” ในปัจจุบัน จนกระทั่งเส้นทางการคมนาคมขนส่งสะดวกมากขึ้น จึงขยายพื้นที่กว้างออกไป แต่ก็ยังคงครอบคลุมเฉพาะพื้นที่ตามบริเวณแนวชายแดนของประเทศคู่ค้าที่มีเขตแดนติดกันเท่านั้น การค้าเช่นนี้ก็เรียกว่า “การค้าชายแดน” การค้าชายแดนในดินแดนที่มีเส้นเขตแดนติดต่อกัน และมีประชาชนที่มีความเหมือนกันในเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ภาษา เป็นผลส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์กันไม่ว่าจะเป็นขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเป็นอยู่ส่งผลให้มีมูลค่าการค้าสูงและจะสูงขึ้นเรื่อย ๆ ต่อไปในอนาคต ซึ่งจะสามารถพัฒนาให้การค้าชายแดนที่มีเขตแดนติดต่อกันให้เจริญก้าวหน้า และยั่งยืนต่อไป

รูปแบบการค้าชายแดนและข้ามแดน

(นิยม ไวยรัชพานิช ,2550) ได้กล่าวไว้ว่า รูปแบบการค้าชายแดนของประเทศไทยได้แบ่งรูปแบบการค้าชายแดนดังต่อไปนี้

1. นำติดตัวไปบริโภค(Consumer Trade) เป็นการซื้อ-ขายกัน ระหว่างประชาชนในบริเวณแนวชายแดนของสามารถเก็บเป็นสถิติข้อมูลปริมาณการค้าได้

2. การค้าแบบเงินสด(Cash) เป็นการซื้อ-ขายกันในบริเวณชายแดนที่ใช้เงินสด และมีการสำแดง และเสียภาษี ณ ด่านศุลกากรที่ควบคุมพื้นที่นั้น ๆ ผู้ซื้อจะเป็นผู้สำแดงตามระเบียบศุลกากร และมีการเก็บสถิติข้อมูลทางการค้า

3. การค้าแบบขายฝาก(Sale on Consignment License) เป็นการค้าแบบการให้สินเชื่อซึ่งกันและกัน การค้ารูปแบบนี้ต้องอาศัยความเชื่อใจกัน ซึ่งพ่อค้าชายแดนมีความสามารถในการติดต่อกับพ่อค้าในประเทศเพื่อนบ้าน ดังนั้นผู้ที่ต้องการจะไปลงทุนทำการค้ากับประเทศเพื่อนบ้านจะต้องติดต่อกับพ่อค้าชายแดนเพราะเขาจะรู้ข้อมูลต่างๆ เป็นอย่างดีในการค้า และสามารถให้สินเชื่อแก่กันได้

4. การค้าแบบต่างตอบแทน (Balance Trade)

4.1 Import License คือ กรณีที่พ่อค้าในประเทศ ต้องการซื้อสินค้า และนำสินค้าของประเทศเพื่อนบ้านเข้ามา ก็จะต้องส่งสินค้าของในประเทศออกไปก่อน จากนั้นเมื่อมีการนำสินค้าเข้า และสินค้าออกในมูลค่าที่เท่ากันแล้ว ก็จะได้ License เมื่อพ่อค้าที่ทำการค้าได้ License แล้ว ก็จะนำ License ที่ได้ไปส่งสินค้านำเข้าได้ในมูลค่าที่เท่ากับที่ส่งสินค้าออก ที่ทุกประเทศทำการค้าในรูปแบบนี้เพื่อความเสมอภาคทางการค้า และรักษาเงินตรา และเพื่อปกป้องอุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นในประเทศของตน ประเทศเพื่อนบ้านของไทยที่นิยมใช้วิธีการค้ารูปแบบนี้ คือ สหภาพเมียนมาร์ นิยมใช้มากกว่าสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและประเทศกัมพูชา

4.2 Border Trade Agreement เป็นรูปแบบการค้าที่ประเทศเพื่อนบ้านเสนอโดยกระทรวงพาณิชย์ เข้าร่วมประชุม JTC (Joint Trade Committee) และกระทรวงการต่างประเทศ เข้าร่วมประชุม JTC ทั้งสองหน่วยงานของไทย จะประชุมร่วมกับประเทศเพื่อนบ้านทุกปี เพื่อเจรจาเรื่องการค้าที่ค้าขายผ่านบริเวณชายแดนให้เป็นการค้าที่ถูกต้อง และมีรูปแบบที่ตรงกัน แต่ยังไม่สามารถดำเนินการได้ เนื่องจากสหภาพเมียนมาร์ยังไม่ยอมแก้ไขกฎหมายเพื่อรองรับการค้ารูปแบบนี้

5. การค้าแบบหักบัญชี (Account Trade หรือ Counter Trade) การค้ารูปแบบนี้เป็นนโยบายของรัฐบาลที่แล้ว เพื่อแก้ไขปัญหาการค้ากับประเทศเพื่อนบ้าน เนื่องจากประเทศเพื่อนบ้านเรียกร้อง เพื่อให้การค้าชายแดนเป็นการค้าที่ถูกต้อง จึงคิดรูปแบบการค้า โดยการเปิดบัญชีขึ้นมาบัญชีหนึ่ง โดยรัฐบาลของแต่ละประเทศ หากผู้ค้าคนใดจะทำการค้าต้องมาลงทะเบียนเป็นผู้ค้า และดำเนินการสั่งของเข้ามาแล้วไปตัดหรือหักบัญชีภายหลัง แต่ไม่ประสบความสำเร็จ ปัจจุบันไม่ได้ใช้แล้ว

6. การค้าแบบสากล (Normal Trade) เป็นการค้าแบบมาตรฐานสากล โดยใช้วิธีการเปิด L/C เป็นรูปแบบการค้าที่นิยมใช้แพร่หลายการค้าชายแดน เป็นลักษณะหนึ่งของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศความสัมพันธ์มีลักษณะที่อำนวยความสะดวกแก่กันในกลุ่มภาคคือตัวบุคคล พ่อค้าแถบชายแดน

ตลอดจนเจ้าหน้าที่ของรัฐและระดับมหภาคคือ เศรษฐกิจในภูมิภาคและพ่อค้าส่วนกลางที่เป็นผู้ผลิตสินค้าชายแดนประกอบด้วยระบบการค้า 2 ระบบคือการค้าในระบบและการค้านอกระบบ

ดังนั้นการค้าในระบบคือ การค้าที่ผ่านช่องทางที่ถูกต้อง มีการเสียภาษี การเสียค่าผ่านด่านของแต่ละประเทศตามกฎหมายหรือมีการยกเว้นในบางสิ่งบางอย่างที่เป็นการค้าเล็กๆน้อยๆ

การค้านอกระบบคือ การค้าที่ไม่อยู่ภายใต้กฎหมาย หรือการค้าผิดกฎหมายเช่น การลักลอบขนสินค้าข้ามแดน รวมทั้งการค้าขายผ่านช่องทางอื่นๆ ที่ไม่ใช่ช่องทางที่มีสำหรับผ่านอย่างเป็นทางการ โดยที่ชายแดนของประเทศนั้นมีระยะทางที่ลำบากต่อการควบคุมดูแลตลอดแนวการค้าชายแดนมี 2 ลักษณะ

1. การค้าปกติเป็นการค้าในวงเงินค่อนข้างสูง โดยระบบพ่อค้าหรือบริษัทที่นำสินค้า เข้า-ออก ประเทศนั้นอย่างถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบแบบแผน ตามช่องทางหรือจุดผ่านแดนที่กำหนดไว้

2. การค้าย่อยเป็นการค้าเล็กๆ น้อยๆ ที่ผ่านชายแดน ผ่านจุดผ่อนปรนทางชายแดน แต่ผู้ค้าไม่จำเป็นต้องขออนุญาตหรือได้รับอนุมัติโดยหลักการ ไม่ต้องทำการจดบันทึกเหมือนกับการค้าปกติว่าค้าขายในการปริมาณเท่าไร อย่างไร แต่การค้าย่อยมีข้อจำกัดเพียงอย่างเดียวคือ ต้องค้าขายกันในวงเงินที่จำกัดต่อครั้งซึ่งขึ้นอยู่กับข้อกำหนดของแต่ละประเทศ (วรกร รัตนอารีกุล, 2544)

ภาพรวมตลาดการค้าชายแดน: ประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้าน

นพรัตน์ วงศ์วิทยาพาณิชย์และคณะ(2554) ได้สรุปภาพรวมตลาดการค้าชายแดนของประเทศไทยมีจุดการค้าชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้านรวมแล้วทั้งสิ้นประมาณ 70 จุด ทั้งในส่วนจุดผ่านแดนถาวร จุดผ่านแดนชั่วคราว และจุดผ่อนปรน กระจายอยู่ทั่วประเทศ 30 จังหวัด

ชายแดน-กัมพูชา ส่วนใหญ่เป็นการค้าชายแดนผ่านจังหวัดสระแก้ว ทางด่านบ้านคลองลึกของไทยกับด่านปอยเปตของกัมพูชา รองลงมาเป็นการค้าชายแดนผ่านด่านบ้านหาดเล็ก จังหวัดตราดกับเกาะกง ประเทศกัมพูชา นอกจากนั้นเป็นการค้าผ่านจังหวัดจันทบุรี สุรินทร์ และศรีสะเกษตามลำดับ

ชายแดนไทย-พม่า ส่วนใหญ่เป็นการค้าผ่านจังหวัดกาญจนบุรี โดยเกือบทั้งหมดเป็นการนำเข้าก๊าซธรรมชาติจากพม่า รองลงมาเป็นการค้าผ่านด่านแม่สอด ด่านท่าขี้เหล็ก และด่านเมียวดี นอกจากจากนั้นเป็นการค้าผ่านจังหวัดระนอง เชียงราย ประจวบคีรีขันธ์ แม่ฮ่องสอน และเชียงใหม่ตามลำดับ

ชายแดนไทย-มาเลเซีย ส่วนใหญ่เป็นการค้าผ่านจังหวัดสงขลาเกือบทั้งหมด ทางด่านปาร์-ดงเบซาร์-รัฐปะลิส นอกจากนั้นเป็นการค้าผ่าน จังหวัดนราธิวาส ยะลา และสตูล ตามลำดับ

ชายแดนไทยผ่านจังหวัดหนองคาย ทางด่านสะพานมิตรภาพไทย-ลาว กับเมืองเวียงจันทน์ ประเทศลาว รองลงมาเป็นการค้าผ่านจังหวัดมุกดาหาร กับเมืองจันทบุรี ด่านช่องเม็ก จังหวัดอุบลราชธานี บ้านวังเต่า ประเทศลาว นอกจากนั้นเป็นการค้าผ่านจังหวัดนครพนม เชียงราย เลย พะเยา น่านและอุดรดิตถ์ ตามลำดับ

ประโยชน์ของการค้าชายแดน

การค้าชายแดนนั้นส่งผลประโยชน์ต่อผู้คนที่อยู่อาศัยในบริเวณชายแดนระหว่างประเทศโดยตรง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องราวของความแตกต่างทางด้านภาษีที่ทำให้สามารถซื้อสินค้าและบริการได้ในราคาที่ถูกลง สำหรับพ่อค้าแม่ค้าก็จะมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เนื่องจากมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการค้าขาย อีกทั้งยังส่งผลให้สินค้าและบริการที่ค้าขายในบริเวณชายแดนเข้มแข็งมากขึ้น ซึ่งเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการจ้างงานและการสร้างรายได้ให้กับคนในพื้นที่(Wu,2006)

4. แนวความคิดเกี่ยวกับการเปิดเสรีทางการค้า

การเปิดเสรีทางการค้านำมาซึ่งผลประโยชน์ที่เป็นโอกาสสำหรับประเทศต่างๆ ได้มาก โดยมีต้นทุนที่เกิดในรูปประโยชน์ทางภาษีศุลกากร และกลุ่มผู้ผลิตดั้งเดิม การเปิดเสรีทางการค้าเป็นกระบวนการลดหย่อน หรือผ่อนคลายข้อจำกัดด้านการค้าระหว่างประเทศ เพื่อนำไปสู่การปรับตัวและเชื่อมโยงที่แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น ระหว่างเศรษฐกิจภายในประเทศกับเศรษฐกิจระหว่างประเทศ หรือเศรษฐกิจโลก รวมถึงลดแรงดันจากประเทศผู้ส่งออกที่มีผู้กำหนดนโยบาย เช่น การกำหนดกำแพงภาษีในการแสวงหาผลกำไรมากกว่าการเร่งพัฒนาคุณภาพการผลิตเพื่อให้สินค้าตนเป็นที่ยอมรับ ของผู้บริโภคภายในประเทศ ดังนั้นการเปิดเสรีทางการค้าจึงเป็นการลดภาระภาษีที่ตกแก่ผู้บริโภค และลดแรงกดดันที่ประเทศผู้ส่งออกมีการกำหนดกำแพงภาษี รวมถึงเพิ่มพูนความสามารถในการแข่งขันให้แก่ระบบเศรษฐกิจโดยรวมการเปิดเสรีทางการค้ามี 4 ระดับ (องอาจ สุขุมาวรธรรม, 2546) คือ

1. ระดับฝ่ายเดียว(Unilateral Trade Liberalization) เป็นนโยบายของรัฐที่ดำเนินการโดยไม่มีเงื่อนไข ไตร่ตรองใดๆ กับประเทศอื่นๆ โดยรัฐอาจเปิดเสรีกับสินค้าประเภทต่างๆ ตามสถานการณ์ของประเทศ เพื่อปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจ และเพิ่มผลความสามารถให้แก่ผู้ผลิตในประเทศในการแข่งขันกับต่างประเทศ รวมถึงใช้ทรัพยากรในการผลิตอย่างเหมาะสม มากกว่าการพึ่งภาษีหรือสิทธิประโยชน์ที่รัฐอำนวยความสะดวกให้โดยเฉพาะ

2. ระดับทวิภาคี(Bilateral Trade Liberalization) เป็นข้อตกลงร่วมกันระหว่างคู่สัญญาทั้งสองประเทศ ที่จะผ่อนคลายข้อจำกัดทางการค้าทั้งในรูปของภาษีศุลกากรภายใต้กรอบเดียวกัน โดยประเทศอื่นๆ จะไม่ได้รับสิทธินี้ด้วย การเปิดเสรีทางการค้าประเภทนี้ เดิมไม่แพร่หลายมากนัก แต่ในปัจจุบันได้รับความนิยมความสนใจมากขึ้น

3. ระดับภูมิภาค (Regional Trade Liberalization) เป็นการเปิดเสรีทางการค้าของกลุ่มประเทศที่มีอยู่ในภูมิภาคเดียวกัน แม้จะไม่อยู่ในอาณาจักรที่ติดต่อกัน แนวทางเกิดขึ้นก่อนจัดตั้ง GATT และมีได้เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการของ GATT จึงกำหนดให้เป็นข้อยกเว้นตามมาตราที่ 24 ของบทบัญญัติ GATT อย่างไรก็ตาม การเปิดกลุ่มประเทศอาจส่งผลเสียต่อประเทศนอกกลุ่ม รวมถึงอาจถูกนำมาใช้เพื่อการกีดกันประเทศคู่แข่งมิให้เข้าสู่ตลาดของตนโดยง่าย

4. ระดับพหุภาคี (Multilateral Trade Liberalization) เป็นการเปิดเสรีทางการค้าให้แก่ประเทศเกือบทั่วโลก เข้าสู่ข้อตกลงหรือกรอบการค้าเสรีเดียวกัน ซึ่งเป็นการเปิดเสรีตามบทบัญญัติ

ของ GATT ที่ต่อมาพัฒนาเป็นองค์การการค้าโลก จัดเป็นแนวทางที่ดีที่สุด เนื่องจากทำให้ทุกประเทศได้รับประโยชน์จากการเปิดเสรีทางการค้าอย่างเต็มที่ โดยไม่มีการกีดกันประเทศที่อยู่นอกข้อตกลง สอดคล้องตามหลักประชาธิปไตย และช่วยให้เปิดเสรีทางการค้าดำเนินการบนพื้นฐานของระเบียบกติกาที่ชัดเจน มากกว่าการต่อรองทางการค้าโดยลำพัง อย่างไรก็ตาม แนวทางนี้ยังเผชิญปัญหาอย่างมาก เนื่องจากการดำเนินงานและความคืบหน้ามักเป็นไปอย่างเชื่องช้าภายใต้กระบวนการที่ต้องอาศัยประเทศเป็นจำนวนมาก รวมถึงประโยชน์จากข้อตกลงบางส่วนสำหรับประเทศด้อยพัฒนา ที่ยากจนยังไม่ชัดเจน อีกทั้งประเทศมหาอำนาจไม่อาจยึดมั่นในแนวพหุภาคีอย่างแท้จริง เนื่องจากประชาชนในประเทศเห็นว่าองค์กรระดับโลกมิได้ก่อประโยชน์ให้แก่ตนอย่างแท้จริง

นอกจากนี้ Vincer (2493) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับปริมาณการค้า(Trade creation) และการเบี่ยงเบนทิศทางการค้า(Trade diversion) ที่ทำให้สามารถประเมินได้ชัดเจนยิ่งขึ้นว่าภายใต้เงื่อนไขใดบ้างที่การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้ ผลดีและผลเสียที่เกิดจากการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจขึ้นกับผลสุทธิว่ากระทบด้านใดมากกว่ากัน โดยในส่วนของขยายปริมาณการค้า เกิดจากสินค้าภายในประเทศที่มีต้นทุนสูงกว่าถูกแทนที่ด้วยการนำสินค้านำเข้าจากประเทศสมาชิกที่ต้นทุนต่ำกว่า เป็นประโยชน์ต่อประเทศที่ให้สิทธิพิเศษทางศุลกากร ขณะที่ในส่วนของเบี่ยงเบนทิศทางการค้า เกิดจากสินค้านำเข้าประเทศนอกกลุ่มซึ่งมีต้นทุนต่ำกว่าถูกแทนที่ด้วยสินค้านำเข้ามาจากประเทศสมาชิกเนื่องจากการกีดกันทางการค้า ซึ่งมีผลเสียต่อการจัดสรรทรัพยากร

นโยบายการค้าเสรี (Free Trade Policy) มีรากฐานมาจากทฤษฎีการได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (The Theory of Comparative Advantage) ที่เสนอว่า “แต่ละประเทศควรที่จะเลือกผลิตแต่เฉพาะสินค้าที่ตนมีต้นทุนการผลิตได้เปรียบโดยเปรียบเทียบมากที่สุด แล้วนำสินค้าที่ผลิตได้นั้นไปแลกเปลี่ยนกับสินค้าที่ประเทศอื่นมีต้นทุนการผลิตได้เปรียบ ถึงแม้ว่าประเทศหนึ่งจะอยู่ในฐานะเสียเปรียบอีกประเทศหนึ่งในการผลิตสินค้าทุกชนิดก็ตาม ประเทศทั้งสองก็ย่อมจะทำการค้าต่อกันได้ โดยแต่ละประเทศจะเลือกผลิตเฉพาะสินค้าที่เมื่อเปรียบกับสินค้าอื่นแล้วประเทศตนสามารถผลิตได้ด้วยต้นทุนที่ต่ำที่สุดแล้วนำมาแลกเปลี่ยนสินค้าที่ผลิตขึ้นกับอีกประเทศหนึ่ง” นโยบายการค้าเสรีไม่สนับสนุนการเก็บภาษีศุลกากรในอัตราที่สูงและขจัดข้อบังคับต่างๆ ที่กีดกันการค้าระหว่างประเทศ

ดังนั้น ประเทศที่ใช้ นโยบาย การค้า เสรี จะมี ลักษณะ โดยทั่วไป มี ดังนี้

1. ดำเนินการผลิตตามหลักการแบ่งงานกันทำกล่าวคือ เลือกผลิตแต่สินค้าที่ประเทศนั้นมีประสิทธิภาพในการผลิตสูงและมีต้นทุนการผลิตต่ำ
2. ไม่มีการเก็บภาษีคุ้มกัน (Protective Duty) เพื่อคุ้มครองช่วยเหลืออุตสาหกรรมในประเทศ แต่อย่างใดคงเก็บแต่ภาษีศุลกากรเพื่อเป็นรายได้ของรัฐ
3. ไม่ให้สิทธิพิเศษหรือกีดกันสินค้าของประเทศใดประเทศหนึ่ง มีการเก็บภาษีอัตราเดียวและให้ความเป็นธรรมแก่สินค้าของทุกประเทศเท่าๆกัน
4. ไม่มีข้อจำกัดทางการค้า (Trade Restriction) ที่เป็นอุปสรรคต่อการค้าระหว่างประเทศ ไม่มีการควบคุมการนำเข้าหรือการส่งออกที่เป็นอุปสรรคต่อการค้าระหว่างประเทศ ยกเว้นการควบคุมสินค้าบางอย่างที่จะเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัย ศีลธรรมจรรยา หรือความมั่นคงของรัฐเท่านั้นเขต

การค้าเสรี (Free Trade Area : FTA) หมายถึง การรวมกลุ่มเศรษฐกิจโดยมีเป้าหมายเพื่อลดภาษีศุลกากรระหว่างกันภายในกลุ่มที่ทำให้ข้อตกลงให้เหลือน้อยที่สุด หรือเป็น 0% และใช้อัตราภาษีปกติกับประเทศนอกกลุ่ม การทำเขตการค้าเสรีในอดีตมุ่งในด้านการเปิดเสรีด้านสินค้า (Goods) โดยการลดภาษีและอุปสรรคที่ไม่ใช่ภาษีเป็นหลัก แต่เขตการค้าเสรีในระยะหลังๆ นั้น รวมไปถึงการเปิดเสรีด้านบริการ (Services) และการลงทุน (Investments) ด้วยเขตการค้าเสรี (FTA) เป็นความตกลงระหว่าง 2 ประเทศขึ้นไป โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจะลดอุปสรรคทางการค้าระหว่างกันให้เหลือน้อยที่สุดเพื่อให้เกิดการค้าเสรีระหว่างกัน และปัจจุบันประเทศต่างๆ ก็ได้ขยายขอบเขตของ FTA ให้ครอบคลุมการค้าด้านบริการ อาทิ บริการท่องเที่ยว การรักษาพยาบาล การสื่อสาร การขนส่ง ฯลฯ พร้อมกับความร่วมมือในด้านต่างๆ เช่น การลงทุน การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา และการอำนวยความสะดวกทางการค้าด้วยวัตถุประสงค์ของ FTA สะท้อนแนวคิดสำคัญทางเศรษฐศาสตร์ที่ว่า “ประโยชน์จากการค้าระหว่างประเทศจะเกิดขึ้นสูงสุดเมื่อประเทศต่างๆ ผลิตสินค้าที่ตนมีต้นทุนในการผลิตต่ำที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ แล้วนำสินค้าเหล่านั้นมาค้าขายแลกเปลี่ยนกัน” ซึ่งในโลกแห่งความเป็นจริงนั้น ประโยชน์สูงสุดดังกล่าวจะไม่เกิดขึ้น หากยังมีการเก็บภาษีขาเข้าและมีการใช้มาตรการกีดกันทางการค้าต่างๆ ซึ่งส่งผลกระทบต่อเป็นราคาแท้จริงของสินค้า และทำให้การค้าขายไม่เป็นไปอย่างเสรีและมีประสิทธิภาพ พร้อมกันนี้ FTA ถือเป็นเครื่องมือทางการค้าสำคัญที่ประเทศต่างๆ สามารถใช้เพื่อขยายโอกาสในการค้า สร้างพันธมิตรทางเศรษฐกิจพร้อมๆ กับเพิ่มความสามารถในการแข่งขันด้านราคาให้แก่สินค้าของตน เนื่องจากสินค้าที่ผลิตใน FTA จะถูกเก็บภาษีขาเข้าในอัตราที่ต่ำกว่า สินค้าที่ผลิตในประเทศอื่นๆ ที่ไม่ใช่สมาชิก FTA จึงทำให้สินค้าที่ผลิตภายในกลุ่มได้เปรียบในด้านราคากว่าสินค้าจากประเทศนอกกลุ่ม

ลักษณะสำคัญของ FTA จะมีรูปแบบเป็นอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับประเทศคู่สัญญา FTA จะตกลงกัน ไม่มีกฎเกณฑ์กำหนดตายตัวว่า FTA จะต้องมียุทธศาสตร์อย่างไร แต่ถึงกระนั้นก็ดี ทุก FTA จะมีลักษณะพื้นฐานที่เหมือนกันอยู่ 3 ประการคือ

1. มีวัตถุประสงค์เพื่ออำนวยความสะดวกทางการค้า และไม่สร้างอุปสรรคทางการค้าเพิ่มเติมต่อประเทศอื่นๆ ที่ไม่ใช่สมาชิก
2. ครอบคลุมการค้าระหว่างประเทศมากพอ (Substantial Coverage) ซึ่งเป็นกติกาที่ WTO กำหนดไว้เพื่อปกป้องและป้องกันผลกระทบที่จะมีต่อประเทศอื่นๆ ที่ไม่ใช่สมาชิกของFTAนั้นๆ
3. มีตารางการลดภาษีหรือเปิดเสรีที่ประเทศคู่สัญญา FTA เจรจากันว่าจะลดภาษีให้แก่กันสินค้าใดบ้างจะลดอย่างไรและจะใช้ระยะเวลายาวนานเท่าไรในการลด

การค้าเสรีระหว่างประเทศนับว่าเป็นการเปิดโอกาสให้แก่ประเทศต่างๆ ที่จะเข้ามาแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการซึ่งกันและกัน กล่าวคือ เป็นการร่วมมือกันทางด้านเศรษฐกิจ โดยมีการตกลงกันขึ้นทั้งในรูปแบบของการค้าแบบทวิภาคี และพหุภาคี ดังนั้นเมื่อมีการทำข้อตกลงที่เป็นความร่วมมือกันแล้วจึงอาจส่งผลในแง่ต่างๆไม่ว่าจะเป็นผลดีและผลเสียต่อการค้าเสรีตามมา ในที่นี้จึงจะขอกล่าวถึงข้อดีและข้อเสียของการค้าเสรีระหว่างประเทศตามแนวคิดของเศรษฐกิจแบบทุนนิยมว่ามีอย่างไร

ข้อดีและข้อเสีย ของการค้าเสรีระหว่างประเทศตามแนวคิดเศรษฐกิจแบบทุนนิยมมีดังนี้ ข้อดีของการค้าเสรีระหว่างประเทศตามแนวคิดเศรษฐกิจแบบทุนนิยม

1. ช่วยให้ประเทศกำลังพัฒนาได้แบบอย่างการผลิตที่ทันสมัยโดยเฉพาะสินค้าประเภทเครื่องจักรและเทคโนโลยีที่ทันสมัยจากต่างประเทศ ทำให้ผู้ใช้ได้รับความรู้และนำไปสู่การประยุกต์ดัดแปลงเพื่อผลิตเป็นของตนเองได้ในอนาคต
2. ประหยัดทรัพยากรในการผลิต เนื่องจากแต่ละประเทศจะทำการผลิตสินค้าที่มีต้นทุนการผลิตต่ำและมีความถนัดในการผลิตสินค้านั้นๆ ซึ่งเป็นการประหยัดวัตถุดิบและต้นทุนการผลิต ทำให้ประเทศผู้ซื้อได้สินค้าที่มีคุณภาพและราคาถูกกว่าที่จะผลิตเอง
3. เกิดความชำนาญในการผลิตเฉพาะอย่างตามความถนัดของแต่ละประเทศ ทำให้สินค้าได้รับการยอมรับในตลาดโลก จึงเกิดแรงจูงใจในการผลิตมากขึ้น มีการพัฒนาความรู้ และทักษะความชำนาญให้สูงขึ้น ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อประเทศผู้ผลิตโดยตรง
4. ช่วยลดปัญหาการขาดแคลนสินค้าบางชนิดที่ไม่สามารถผลิตได้เองภายในประเทศ ส่งผลให้แต่ละประเทศมีสินค้าสนองความต้องการได้มาก
5. ช่วยให้มีการขยายการค้าและการลงทุนระหว่างกันมากขึ้น และเป็นการกระจายแหล่งส่งออกและนำเข้า
6. เป็นการแก้ไขและลดอุปสรรคทางการค้าและการลงทุน เพราะการจัดทำเขตการค้าเสรีจะต้องมีการลดภาษีและมาตรการที่มีใช้ภาษีให้เหลือน้อยที่สุด
7. เป็นการสร้างพันธมิตรที่จะเกื้อกูลกันทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นการเพิ่มบทบาทและอำนาจต่อรองในเวทีโลก
8. จะมีผู้ที่ได้รับประโยชน์หลายฝ่ายด้วยกันได้แก่
 - ผู้ผลิต จะได้รับประโยชน์จากการนำเข้าวัตถุดิบราคาถูก จะทำให้ต้นทุนการผลิตลดลงและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน
 - ผู้ส่งออก จะได้รับประโยชน์จากส่งออกสินค้าและบริการได้มากขึ้น เนื่องจากได้รับประโยชน์จากการลดภาษีสินค้ารวมทั้งการลด/ขจัดมาตรการที่มีใช้ภาษีให้เหลือน้อยที่สุดซึ่งเป็นการขยายตลาดและเพิ่มศักยภาพในการส่งออก
 - ผู้นำเข้าจะได้รับประโยชน์จากการนำเข้าวัตถุดิบราคาถูกและสามารถนำเข้าจากแหล่งนำเข้าจากหลายประเทศ
 - ผู้บริโภค ก็จะได้รับประโยชน์จากการที่สามารถซื้อสินค้าได้ในราคาที่ถูกลง และสามารถเลือกซื้อสินค้าได้หลากหลายมากยิ่งขึ้น
9. เมื่อมีการจัดทำเขตการค้าเสรี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เป็นการจัดทำเขตการค้าเสรี ในลักษณะพหุภาคี คือเป็นกลุ่ม อย่างเช่น กลุ่มอาเซียน หรือกลุ่มของสหภาพยุโรป มีผลที่ทำให้กลุ่มนั้นๆ มีอำนาจการต่อรอง อำนาจการเจรจา ระหว่างประเทศเพิ่มมากขึ้น

ข้อเสียของการค้าเสรีระหว่างประเทศในแนวคิดเศรษฐกิจแบบทุนนิยม

1. สำหรับผลเสียประการแรก จะกระทบต่ออุตสาหกรรม โดยเฉพาะอุตสาหกรรม ที่เราเรียกว่า อุตสาหกรรมทารก (Infant industries) คืออุตสาหกรรม ที่ยังต้องการ ให้รัฐบาลปกป้องอยู่ เป็นอุตสาหกรรมที่เพิ่งเกิดใหม่ ไม่มีความสามารถ ในการที่จะไปแข่งขันในเวทีโลก อย่างเพียงพอ เพราะฉะนั้น ถ้าเปิดเสรี อุตสาหกรรมเหล่านี้ จะถูกกระทบจากสินค้าราคาถูก จากอีกประเทศหนึ่ง

2. ผลเสียประการที่สอง หากมีการจัดทำเขตการค้าเสรี กับประเทศใดประเทศหนึ่ง ซึ่งมี โครงสร้าง มีการส่งออกสินค้าเหมือนกัน จะกลายเป็นว่าเข้ามาแข่งขันกัน และสินค้าของประเทศนั้น จะเข้ามาตีตลาดสินค้า ในอีกประเทศหนึ่ง เพราะฉะนั้น ต้องดูกันให้ดี ในเรื่องของโครงสร้างการผลิต ว่ามีการแข่งขันหรือไม่ หรือมีความเกี่ยวพันกัน

3. การจัดทำเขตการค้าเสรีคู่หนึ่ง จะไปกระตุ้นให้ประเทศอื่น ต้องแข่งที่จะจัดทำเขตการค้า เสรี เพิ่มขึ้นมาด้วย เพราะฉะนั้น FTA จะทำให้เกิด FTA มากขึ้นจะนำไปสู่ความขัดแย้ง ทางการค้า มากขึ้น เพราะว่าการจัดทำเขตการค้าเสรี อย่างเช่น ประเทศ A กับ ประเทศ B สองประเทศจะได้ ประโยชน์ แต่ทว่า ประเทศนอกกลุ่ม ประเทศที่ไม่ได้เป็นสมาชิก เขตการค้าเสรีนั้นจะถูกกีดกัน เรียกว่าเป็นการกีดกันทางการค้า

4. ในการเจรจาจัดทำเขตการค้าเสรี ระหว่างกัน ส่วนใหญ่แล้วประเทศที่ใหญ่ จะได้เปรียบ ประเทศเล็กจะเสียเปรียบ เพราะจะไม่มีอำนาจ ในการต่อรอง เรื่องนี้คงต้องระมัดระวัง ในการที่จะไป เเจรจา กับประเทศมหาอำนาจ

5. ผู้ผลิตในบางอุตสาหกรรมและบริการบางสาขาอาจจะมีผลกระทบบ้าง เช่น ผู้ผลิตที่มี ประสิทธิภาพการผลิต/แข่งขันกับต่างประเทศในระดับต่ำ จำเป็นต้องเร่งปรับปรุงศักยภาพและ มาตรฐานการผลิต ตลอดจนจะเกิดต้นทุนในการปรับตัว (Adjustment Cost) เนื่องจากการ ปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่สาขาที่มีความพร้อม/ได้เปรียบ และในกรณีที่ไม่สามารถแข่งขันได้ ก็จำเป็นต้องออกจากธุรกิจนี้ไป

6. ประเทศกำลังพัฒนาหรือประเทศที่พัฒนาน้อยที่สุดจะเสียเปรียบประเทศที่พัฒนาแล้ว เนื่องจากประเทศกำลังพัฒนาหรือประเทศที่พัฒนาน้อยไม่มีเทคโนโลยีบุคลากรและทรัพย์สินมาก พอที่จะสู้การแข่งขันกับประเทศที่พัฒนาแล้วได้

(<http://www.learners.in.th/blogs/posts/503251>)

5. นโยบายการค้าระหว่างประเทศ

ตามทฤษฎีทางการค้าระหว่างประเทศส่วนมากส่งเสริมให้แต่ละประเทศเลือกผลิตสินค้าเฉพาะที่ตนมีความถนัดมีทรัพยากรเหมาะสมและให้มีการขายกันโดยเสรี ส่วนประเทศไหนจะเลือกใช้นโยบายใดขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของตน นโยบายการค้าระหว่างประเทศมี 2 ลักษณะคือ

1. นโยบายการค้าเสรี

นโยบายการค้าเสรีเป็นนโยบายการค้าต่างประเทศที่ไม่สนับสนุนการเก็บภาษีศุลกากรในอัตราที่สูงและพยายามขจัดข้อจำกัดต่างๆ ที่ขัดขวางการค้าต่างประเทศที่ถือนโยบายการค้าเสรีจะต้องอยู่ในเงื่อนไขดังต่อไปนี้

1. ดำเนินการผลิตตามหลักการแบ่งแยกแรงงาน
2. ไม่มีการเก็บภาษีอากรเพื่อคุ้มกันคงเก็บเพื่อเป็นรายได้ของรัฐบาล
3. ไม่มีการให้สิทธิพิเศษหรือเลือกปฏิบัติต่อสินค้าประเทศใดประเทศหนึ่งโดยเฉพาะ
4. ต้องไม่มีข้อจำกัดทางการค้าที่จะเป็นอุปสรรคต่อการค้าระหว่างประเทศ

2. นโยบายคุ้มกัน

นโยบายการค้าแบบคุ้มกันเป็นนโยบายที่ตรงกันข้ามกับนโยบายแรกคือ รัฐบาลของประเทศต่างๆ ไม่ควรปล่อยให้การค้าระหว่างประเทศเป็นไปตามยถากรรมเป็นหน้าที่ของรัฐบาลที่จะต้องเข้าไปคุ้มครองเศรษฐกิจของประเทศต่างๆ ซึ่งมีความสามารถในการผลิตไม่เท่ากัน ถ้ารัฐไม่เข้าไปคุ้มครองแล้วประเทศเหล่านั้นอาจจะประสบกับความเสียหายต่อเศรษฐกิจได้ ประเทศที่ใช้นโยบายนี้มีเหตุผลในการสนับสนุนการใช้นโยบายคือ

1. ด้านเศรษฐกิจเพื่อเข้าไปช่วยเหลือและคุ้มครองอุตสาหกรรม
2. รายได้ของรัฐโดยมีการเรียกเก็บภาษีอากรขาเข้าในอัตราที่สูง
3. ส่งคมเปิดโอกาสให้มีการผลิตในประเทศมีประสิทธิภาพสูงสามารถขยายการผลิต
4. การเมืองจะช่วยให้เศรษฐกิจของประเทศอยู่ฐานะพึ่งพาตนเองได้

การดำเนินงานของนโยบายการค้าระหว่างประเทศ เป็นการส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศและทำให้เกิดประโยชน์กับทุกฝ่ายที่ทำการค้ากันประโยชน์อาจจะได้รับไม่เท่าเทียมกัน ในทางปฏิบัติมักจะใช้ทั้งสองนโยบายควบคู่กัน

6. แนวคิดการพัฒนาเมืองชายแดนภาคเหนือ

การกำหนดยุทธศาสตร์พัฒนาเมืองชายแดนภาคเหนือ ให้เป็นประตูส่งออกสินค้าตลอดจนเป็นฐานการผลิตที่สำคัญของภาคและประเทศ พิจารณาจากศักยภาพเมืองทั้งด้านความพร้อมในการพัฒนากิจกรรมเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ การค้า การลงทุน การท่องเที่ยว ความพร้อมของแหล่งวัตถุดิบและแรงงาน และความได้เปรียบด้านที่ตั้งของเมืองที่อยู่ในแนวเส้นทางหลักเชื่อมโยงประเทศเพื่อนบ้าน ตลอดจนถึงปัจจัยด้านความมั่นคง ซึ่งสามารถแบ่งการพัฒนาเมืองชายแดนออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1. เมืองชายแดนที่มีศักยภาพ เมืองชายแดนภาคเหนือที่มีศักยภาพในการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจมี 7 เมือง ได้แก่ แม่สาย เชียงแสน เชียงของ แม่สออด ห้วยโก๋น และเมืองสนับสนุนหลัก คือ เมืองเชียงราย น่าน ซึ่งมีแนวโน้มการขยายตัวทางเศรษฐกิจและการเติบโตของเมืองอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว โดยปริมาณการค้าชายแดนมีมูลค่ารวมสูงถึง 8,677.13 ล้านบาท ในปี 2554 คิดเป็นร้อยละ 96.46 ของมูลค่าการค้าชายแดนทั้งหมดของภาคเหนือ (8,995.38 ล้านบาท) นอกจากนี้ เมืองชายแดนดังกล่าวยังมีความได้เปรียบด้านที่ตั้งที่อยู่ในแนวเชื่อมโยงหลักกับประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งนอกจากจะสนับสนุนต่อการเป็นประตูการค้าที่สำคัญแล้ว ยังเพิ่มโอกาสในการพัฒนา พื้นที่เพื่อการลงทุนร่วมระหว่างประเทศในลักษณะเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนร่วมอีกด้วย

2. พื้นที่ชายแดนอื่นๆเป็นกลุ่มพื้นที่ชายแดนซึ่งเป็นที่ตั้งของด่านผ่อนปรนต่างๆ ส่วนใหญ่ยังมีปัญหาเส้นทางเชื่อมโยงประเทศเพื่อนบ้าน ถนนส่วนใหญ่มีมาตรฐานรองจากเส้นทางหลัก ในการปรับปรุงถนนตลอดจนยกฐานะด้านชายแดนนั้น จะพิจารณาจากปัจจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น ความเหมาะสมตามยุทธศาสตร์การพัฒนาร่วมระหว่างประเทศ การเชื่อมโยงพื้นที่ชุมชน 2 ประเทศ ปริมาณการค้า พื้นที่รองรับการพัฒนา และนโยบายด้านความมั่นคง

ยุทธศาสตร์พัฒนาเมืองชายแดนที่มีศักยภาพ

1. เมืองชายแดนตามพื้นที่เศรษฐกิจแนวเหนือ-ใต้ (ไทย-พม่า/ลาว-จีนตอนใต้) เชื่อมโยงไทยสู่จีนตอนใต้ตามแนว 3 เส้นทางหลัก คือ ① ผ่านพม่า คือ แม่สาย-ท่าขี้เหล็ก-เชียงตุง-ต้าลั่ว-เชียงรุ่ง จะแล้วเสร็จในปี 2546 ② ผ่านลาว คือ เชียงของ-ห้วยทราย-หลวงน้ำทา-บ่อเต็น-เชียงรุ่ง-คูนหมิง) เริ่มก่อสร้างในปี 2547 และเสร็จปี 2550 และ ห้วยโก๋น-ปากแบ่ง-บ่อเต็น-คูนหมิง อยู่ในแผนเชื่อมโยง GMS ③ การเดินเรือพาณิชย์ในกลุ่มแม่น้ำโขง เปิดเดินเรืออย่างเป็นทางการแล้ว ปัจจุบันอยู่ระหว่างดำเนินการปรับปรุงร่องน้ำ ทั้งนี้ ไทยจำเป็นต้องเร่งเตรียมการพัฒนาเชิงพื้นที่รองรับ โดย

จัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนเชียงราย เป็นการพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับและส่งเสริมการลงทุนร่วมระหว่างประเทศ ในลักษณะเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนที่เชียงราย ครอบคลุม 3 เมืองชายแดนหลัก ได้แก่ แม่สาย เชียงแสน และเชียงของ นับเป็นโครงการนำร่องแห่งแรกของไทย นอกจากนี้ยังเชื่อมโยงกับการผลิตและพัฒนาพื้นที่ยุทธศาสตร์ เชียงราย-เชียงใหม่-ลำพูน เป็นฐานเศรษฐกิจที่สำคัญตามแนวเขตเศรษฐกิจเหนือ-ใต้ เชื่อมไทย-พม่า-ลาว-จีนด้านตะวันตก โดยมีเขตเศรษฐกิจพิเศษเป็นจุดการผลิตหลัก เป็นฐานทางการค้าการลงทุน อุตสาหกรรม และท่องเที่ยวในอนาคต

พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเมืองน่าน / ห้วยโก๋น พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น ตลอดจนจัดเตรียมเมืองเพื่อรองรับการพัฒนาเป็นเขตการลงทุนร่วมในอนาคต โดยพิจารณาระดับการลงทุนให้เหมาะสมกับความพร้อมในการเชื่อมโยงเส้นทางขนส่งกับประเทศเพื่อนบ้าน

2. เมืองชายแดนตามพื้นที่เศรษฐกิจแนวตะวันออก-ตะวันตก (พม่า-ไทย-ลาว-เวียดนาม) ด้านตะวันออกมีกำหนดการแล้วเสร็จในปี 2549 ส่วนด้านตะวันตกไทยจะให้ความช่วยเหลือในการ

พัฒนาเส้นทางช่วง เมืวดี-กอกะเรก-ปะอัน-ท่าตอน ปัจจุบันอยู่ระหว่างการตกลงในรายละเอียดทางเทคนิคและการเงิน ซึ่งไทยจำเป็นต้องเร่งเตรียมการพัฒนาเชิงพื้นที่รองรับ โดย

พัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานที่แม่สอด พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น ตลอดจนจัดเตรียมเมืองเพื่อรองรับการพัฒนาเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ เชื่อมโยงการผลิตกับกลุ่มพื้นที่ แม่สอด-ตาก-พิษณุโลก ซึ่งปัจจุบันได้ดำเนินการจัดทำผังเมือง พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และทบทวนแผนงานโครงการที่จะจัดตั้งเขตเศรษฐกิจชายแดนที่แม่สอด

3. บทบาท จากยุทธศาสตร์ข้างต้น สามารถแบ่งเมืองชายแดนเป็น 3 กลุ่ม ตามบทบาทในการพัฒนา ดังนี้

1. กลุ่มเมืองเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน : เชียงแสน แม่สาย เชียงของ ต้องเร่งดำเนินการพัฒนาทั้งโครงสร้างพื้นฐานเมืองและโครงสร้างพื้นฐานองค์ประกอบหลัก
2. กลุ่มเมืองสนับสนุน : เมืองเชียงราย น่าน
3. กลุ่มเมืองฐานการผลิตในอนาคต : แม่สอด ห้วยโก๋น

แนวทางการพัฒนา

1. การพัฒนาด้านกายภาพผลักดันการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อแก้ปัญหา ชุมชนปรับปรุงพื้นที่พัฒนาการค้า การท่องเที่ยว ตลอดจนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานหลัก ให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการพัฒนาเมืองชายแดน และจัดเตรียมเมืองแม่สอด และห้วยโก๋น ด้วยการจัดทำผังเมืองเพื่อรองรับการพัฒนาในลักษณะเขตการผลิตร่วม

2. ด้านกฎระเบียบและข้อบังคับอื่นๆ

2.1 แก้ไขกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการลงทุน โดยผ่อนคลायข้อจำกัดของกฎระเบียบต่างๆ ของไทยและเจรจากับประเทศเพื่อนบ้านทั้งในลักษณะทวิภาคีและพหุภาคี เพื่อร่วมกันปรับปรุงกฎระเบียบการค้าชายแดนให้เอื้อต่อการค้าการลงทุนมากขึ้น ในระยะสั้นควรเร่งเจรจากับการขนส่งสินค้าและผู้โดยสารผ่านแดน การลดขั้นตอนพิธีการทางศุลกากร การจัดทำเอกสารทั้งสองประเทศให้เป็นมาตรฐาน เป็นต้น

2.2 กำหนดนโยบายบริหารจัดการแรงงานต่างชาติให้เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในพื้นที่แม่สอดที่อาศัยแรงงานพม่าเป็นหลัก ต้องพิจารณาจัดระเบียบการบริหารจัดการแรงงานต่างชาติให้เหมาะสมและถูกต้องตามกฎหมาย

ผลตอบแทนของการค้าชายแดน

1. ระดับประเทศและภาคเหนือ เพิ่มขึ้นขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศและภาคเหนือ ด้วยการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นประตูการค้า และพัฒนาบริการโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพที่เชื่อมโยงจุดที่ตั้งกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ทั้งภายในและประเทศเพื่อนบ้าน

2. ระดับชุมชน / จังหวัด ส่งเสริมชุมชนในระดับรากหญ้าให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นจากการเพิ่มปริมาณการค้า การลงทุน การผลิต โดยเฉพาะอุตสาหกรรมชนบทและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และการท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการนำไปสู่การจ้างงาน ลดปัญหาการว่างงานและเพิ่มรายได้ และปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภคเพื่อช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน

ศักยภาพของเมืองชายแดนหลัก กลุ่มเมืองเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน

อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก มีความได้เปรียบของที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ ที่เป็นประตูเศรษฐกิจเชื่อมสู่พม่า มีความพร้อมของผลิตผลทางการเกษตรที่เป็นวัตถุดิบในภาคอุตสาหกรรม ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ตลอดจนเป็นฐานการผลิตอุตสาหกรรมดั้งเดิมหลายชนิด ส่งผลให้ แม่สอดมีศักยภาพในการพัฒนาการผลิตด้านอุตสาหกรรม การค้า การลงทุน และท่องเที่ยว โดยสามารถส่งเสริมให้ดำเนินกิจกรรมการผลิต และพัฒนาเป็นเขตเศรษฐกิจชายแดนร่วม (Cross-Border Economic Zone) ระหว่างเมืองแม่สอด (ไทย) และเมืองเมียวดี (พม่า)

อำเภอห้วยโก๋น จากการประเมินศักยภาพของการพัฒนา โดยเฉพาะการท่องเที่ยวข้ามแดน และการค้าชายแดนที่มีแนวโน้มการขยายตัวมากขึ้นในอนาคต ภายใต้เงื่อนไขที่ต้องมีการพัฒนาระบบคมนาคมขนส่ง และโครงสร้างพื้นฐานและบริการที่จำเป็น ส่งผลให้ ห้วยโก๋นเป็นประตูการท่องเที่ยวเชื่อมโยงเมืองหลวงพระบาง และเป็นเส้นทางการค้าเชื่อมโยง สปป.ลาว จีนตอนใต้ และเวียดนาม ในระยะปานกลางได้

การดำเนินงาน

1. การพัฒนาเมืองชายแดนภาคเหนือ ตามกรอบแผนงานพัฒนาเศรษฐกิจเมืองชายแดน ระหว่างปี 2543-2546 ในเมืองชายแดนหลัก จำนวน 21 โครงการ วงเงิน 1,486.29 ล้านบาท โดยส่วนใหญ่เป็นโครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพและแก้ปัญหาอุปสรรคเร่งด่วนในพื้นที่เศรษฐกิจเมือง เช่น ถนน ตลาดกลาง ท่าเรือ ระบบป้องกันน้ำท่วม และการวางผังเมือง เป็นต้น

2. การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน เป็นโครงการนำร่องตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 19 มีนาคม 2545 นั้น สศช. ได้ดำเนินการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดรูปแบบการบริหารจัดการเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน โดยเฉพาะสิทธิประโยชน์ทั้งด้านภาษีและไม่ใช่ภาษี การใช้แรงงานต่างด้าว และการจัดทำธุรกรรมเงินตราต่างประเทศ เพื่อผลักดันแผนงานการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนในลักษณะแผนเบ็ดเสร็จ เสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป

แผนงาน/โครงการพัฒนาเมืองชายแดนภาคเหนือ

1. การพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานเมืองชายแดนเป้าหมายหลัก ใน 2 ระดับ คือ

ระดับประเทศเร่งรัดการพัฒนาระบบโครงข่ายเส้นทางเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะเมืองชายแดนตามแนวพื้นที่เศรษฐกิจ (Economic Corridor) คือ แนวตะวันออก-ตะวันตก และแนวเหนือ-ใต้

ระดับเมืองชายแดน พัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานหลักเพื่อส่งเสริมการลงทุนบริการพื้นฐานเชิงธุรกิจเฉพาะเท่าที่จำเป็น (Minimum Basic Infrastructure) ได้แก่ ระบบตลาดกลาง ระบบถนน เชื่อมโยงแหล่งผลิตกับตลาด ท่าเรือท่องเที่ยวและขนส่งสินค้า สถานีขนส่ง แหล่งท่องเที่ยว ระบบประปา ระบบระบายน้ำ/ป้องกันน้ำท่วม ระบบกำจัดน้ำเสีย/ขยะ และระบบผังเมืองภายใต้แผนปฏิบัติการพัฒนาเมืองชายแดนต่อเนื่อง โดยในปีงบประมาณ 2547 ได้ดำเนินการจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อขอจัดสรรงบประมาณพัฒนาเมืองชายแดนหลัก ประกอบด้วย เชียงราย แม่สอด น่าน ทั้งสิ้น 12 โครงการ วงเงิน 803.34 ล้านบาท (ไม่รวมเขตเศรษฐกิจพิเศษ)

2. ดำเนินการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนจังหวัดเชียงราย เป็นโครงการนำร่อง

3. เร่งทบทวนผลการศึกษการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจชายแดนแม่สอด เพื่อเตรียมการจัดตั้งเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ ตามระยะเวลาที่เหมาะสม

4. ติดตามประเมินผล และประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อทบทวนและจัดเตรียมโครงการให้เป็นไปตามแผนพัฒนาและแปรแผนไปสู่ปฏิบัติ และประชาสัมพันธ์โครงการเพื่อสร้างความเข้าใจให้กับประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนา และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา

ความเป็นมาและความสำคัญของประตูการค้าสี่แยกอินโดจีน จังหวัดพิษณุโลก

สี่แยกอินโดจีน ถูกวางให้เป็นศูนย์กลางโครงข่ายเส้นทางคมนาคมสู่อินโดจีน เนื่องจากลักษณะภูมิประเทศ ที่เหมาะสมต่อการเป็นจุดกระจายสินค้า แต่จากการสำรวจพบว่าโครงข่ายพื้นฐานตามแนวคิดนี้ ยังไม่สอดคล้องกับแผนพัฒนา สี่แยกอินโดจีน ไม่เพียงเป็นสัญลักษณ์ของพิษณุโลกเท่านั้น แต่เป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญในการพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางกระจายสินค้า และการคมนาคมสู่อินโดจีนด้วยภูมิศาสตร์ของพิษณุโลก ยังทำให้ที่นี้ถูกวางให้เป็นศูนย์กลางโครงข่ายการคมนาคมขนส่งเชื่อมโยงอนุภาคลุ่มแม่น้ำโขง ในโครงการพัฒนาพื้นที่ถนนสายเศรษฐกิจแนวตะวันออก-ตะวันตก เชื่อมโยงเมียนมาร์-ไทย-ลาว-เวียดนาม ส่วนถนนสายเศรษฐกิจเหนือ-ใต้ เชื่อมโยงไทย-เมียนมาร์-ลาว-จีนใต้ โดยใช้สี่แยกอินโดจีน หรือสี่แยกร่องโพธิ์ ซึ่งเป็นจุดตัดของทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 11 ช่วงพิษณุโลก-อุตรดิตถ์, ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 12 และถนนเลี่ยงเมืองพิษณุโลกด้านใต้ ที่ตำบลสมอแข อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก เป็นศูนย์กลางในการเชื่อมต่อกับอินโดจีน

ปัจจุบันมีความสะดวกมากขึ้นในการค้าการลงทุนผ่านเส้นทางดังกล่าว เพราะมองจากแนวระนาบฝั่งตะวันออกของไทยจากสะพานมิตรภาพไทย-ลาว ที่หนองคายผ่านมายังสี่แยกนี้ที่พิษณุโลก เพื่อเดินทางต่อไปยังเมียนมาร์ ตรงด่านแม่สอด จังหวัดตาก ถ้าพัฒนาให้ดี พิษณุโลกจะเป็นได้ทั้งจุดแวะพักสำหรับนักท่องเที่ยวและจุดกระจายสินค้าได้ดีในเวลาเดียวกัน (ปรีชา เรื่องจันทร์, 2555) ได้กล่าวว่า ทางจังหวัดกำลังพิจารณาถึงความเหมาะสมของพื้นที่ในการสร้างศูนย์กระจายสินค้าระหว่างเขตตำบลบึงพระ และบึงราชนก เพื่อรองรับการคมนาคมขนส่ง ทั้งการเชื่อมต่อจากสนามบิน โครงการรถไฟความเร็วสูง กรุงเทพฯ - พิษณุโลก ตามมติคณะรัฐมนตรี แหล่งบริการรถโดยสาร หรือ “Car center” โดยมีแผนขยายช่องทางการจราจรและปรับปรุงถนนเพื่อรองรับการเติบโตทางเศรษฐกิจเบื้องต้นได้เริ่มดำเนินการแล้วในบางเส้นทาง

ด้านหอการค้าจังหวัดพิษณุโลก เห็นด้วยกับแนวคิดการยกระดับโครงสร้างพื้นฐาน พร้อมกับเสนอยุทธศาสตร์การผลักดันให้มีศูนย์โลจิสติกส์ หรือ “logistic park” และเพิ่มศูนย์รถบรรทุกเพื่อขนส่งสินค้ามากกว่าจัดสร้างเพียงสถานีขนส่งผู้โดยสารแต่ข้อกังวลของหอการค้าก็คือ การขนส่งสาธารณะที่ติดขัดจากปัญหาผังเมือง ทำให้ขยับขยายลำบาก แม้ด้วยชัยภูมิที่ตั้งพิษณุโลกไม่เป็นรองใคร แต่ก็ยังขาดการศึกษาอย่างจริงจัง รวมถึงขาดงบประมาณในการลงทุน อย่างไรก็ตามหอการค้าจังหวัดมีแนวคิดเสนอให้ส่วนท้องถิ่นปรับปรุงถนนในหมู่บ้านเชื่อมหมู่บ้านด้วยเพื่อช่วยอำนวยความสะดวกในการขนส่งสินค้าเกษตรซึ่งเป็นสินค้าหลักของพิษณุโลกการสร้างการแข่งขันในด้านการเชื่อมโยงในพิษณุโลกจะเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จในอนาคตก่อนที่จะเปิดประชาคมอาเซียน ซึ่งในเวลานั้นการแข่งขันในกลุ่มชาติสมาชิกอาเซียนก็จะสูงขึ้นตามไปด้วย ทำให้การวางแผนที่ดีและจริงจังจะช่วยรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจได้เป็นอย่างดี

จากการลงพื้นที่สำรวจความพร้อมพื้นฐาน ทั้งสนามบิน ถนน และพื้นที่ๆใช้ในการดำเนินโครงการรถไฟความเร็วสูง กรุงเทพฯ-พิษณุโลก จากการตรวจสอบข้อมูลมีความเป็นไปได้ที่สถานีปลายทางของรถไฟความเร็วสูงอาจใช้พื้นที่ใกล้สถานีบึงพระ ซึ่งห่างจากตัวเมืองพิษณุโลกประมาณ 7 กิโลเมตร ในเชิงพาณิชย์ที่นี่ยังถูกใช้เป็นสถานีขนถ่ายน้ำมันดิบ ขณะที่สถานีที่บ้านใหม่ ซึ่งมีพื้นที่กว้างมากกว่าสถานีบึงพระ แต่ก็ห่างจากเมืองพิษณุโลกถึง 18 กิโลเมตร นอกจากโครงการรถไฟความเร็วสูงแล้ว ทางจังหวัดพิษณุโลกยังพยายามยกระดับให้สนามบินพิษณุโลกขึ้นเป็นสนามบินนานาชาติ หวังเพิ่มประสิทธิภาพในการรองรับการเชื่อมต่อสู่อินโดจีน ปัจจุบันพบว่าสนามบินพิษณุโลกรองรับสายการบินเชิงพาณิชย์เพียง 2 สายการบินเท่านั้น คือสายการบินนกแอร์ และกานต์แอร์ โดยจากสถิติการขนส่งทางการอากาศ พบว่ามีผู้เดินทางเข้า-ออกเพิ่มขึ้นทุกปี ล่าสุดตั้งแต่เดือนมกราคมถึงกันยายนของปีนี้ มีผู้โดยสารทั้งขาเข้าและขาออก รวมกว่า 1 แสน 5 หมื่นคน ส่วนถนนหนทาง มีการขยายช่องทางการจราจรในบางเส้นทางแล้ว แต่ไม่มีจุดพักรถบรรทุกที่ใช้เส้นทางนี้ในการขนส่งสินค้า จึงพบว่ารถบรรทุกจำนวนมากต้องอาศัยปั้มน้ำมันและ 2 ช่างทางเป็นที่จอกพักรถ ประธานสภาอุตสาหกรรมจังหวัดพิษณุโลกยังคาดว่าภายใน 5 ปี พิษณุโลกจะพลิก เปลี่ยนจากหน้ามือเป็นหลังมือเห็นได้จากการที่กลุ่มนักธุรกิจทั้งในประเทศและต่างประเทศทยอยลงทุนอย่างต่อเนื่อง

ปัจจุบันพิษณุโลกมีประชากร 849,000 คน ในปี 2554 จังหวัดพิษณุโลกมีรายได้ 70,681 ล้านบาท ขณะที่รายได้ต่อหัวอยู่ที่ปีละ 83,235 บาท มาจากภาคการเกษตรเป็นหลัก แต่หลังจากนี้หากจะพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางการคมนาคม พิษณุโลกอาจต้องเสริมความแข็งแกร่งทั้งด้านการเกษตร

และการค้า การลงทุนให้มากขึ้น โดยจังหวัดพิษณุโลกได้จับมือกับมหาวิทยาลัยนเรศวรในการพัฒนาบุคลากร โดยเฉพาะด้านภาษา เพื่อเตรียมรับการพัฒนาทุกรูปแบบ

แผนยุทธศาสตร์จังหวัดพิษณุโลก

วิสัยทัศน์

“ศูนย์กลางการบริการสีเขียวอินโดจีน”

พันธกิจ

1. ยกระดับรายได้และกระจายรายได้ ควบคู่กับการสร้างสังคมที่มีคุณภาพ
2. พัฒนาระบบการผลิตและบริการให้เข้มแข็งและมีเสถียรภาพบนพื้นฐานการพัฒนาผลิตภาพ และการสร้างสรรค์
3. สร้างความเชื่อมโยงด้านเศรษฐกิจและสังคมกับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน

ประเด็นยุทธศาสตร์

ประเด็นยุทธศาสตร์เดิมที่มี 5 ด้าน ได้แก่ การค้าและบริการ การเกษตร การท่องเที่ยว ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ประเด็นยุทธศาสตร์: พัฒนาการค้า การบริการ และการเครือข่ายคมนาคมสีเขียวอินโดจีน

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่เน้นการค้าสู่ต่างประเทศ ควรจะมีการพัฒนาบุคลากรที่มีลักษณะของเครือข่าย ที่เชื่อมโยงกัน และควรระบุนโยบายละเอียดของการพัฒนาบุคลากรให้มีความชัดเจนมากขึ้น เพื่อให้ได้บุคลากรที่มีคุณภาพสำหรับรองรับเขตการค้าเสรีอาเซียน (AEC) ในปีพ.ศ. 2558

ประเด็นยุทธศาสตร์: พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม

ประเด็นยุทธศาสตร์: พัฒนาระบบการผลิต การบริหารจัดการ และการตลาดสินค้าเกษตร

ประเด็นยุทธศาสตร์: บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

ตารางที่ 2 แผนยุทธศาสตร์จังหวัดพิษณุโลก

เป้าประสงค์	ตัวชี้วัด	กลยุทธ์
เชื่อมโยงเส้นทางคมนาคมในกลุ่มจังหวัด ภูมิภาคและต่างประเทศ เพื่อใช้ศักยภาพแหล่งที่ตั้ง และความพร้อมของโครงสร้างบริการ พื้นฐานเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจ ประเทศเพื่อนบ้าน	- เส้นทางเชื่อมโยง E-W ที่ได้รับการพัฒนาเพิ่มขึ้น	-เชื่อมโยงเส้นทางพม่า แม่สอด บ้านโคก ลาว เพื่อรองรับการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัด
เป็นจุดรองรับและประสานการเชื่อมโยงการค้าชายแดน	- ร้อยละการค้าผ่านด่านชายแดนถาวรเพิ่มขึ้น - มูลค่าการค้าชายแดน ณ ช่องกู่เพิ่มขึ้น	- มีศูนย์ข้อมูลที่เชื่อมระหว่างภาคเอกชนกับภาครัฐเพื่อสนับสนุนการพัฒนาด้านการค้าการลงทุนของกลุ่มจังหวัดฯสู่อินโดจีน -ยกระดับจุดผ่อนปรนบ้านกู่ อำเภอบ้านโคกให้เป็นด่านผ่านแดนถาวร
เป็นศูนย์พัฒนาบุคลากร เพื่อสร้างศักยภาพการผลิตและบริการที่ประทับใจ	-จำนวนหลักสูตรการพัฒนาบุคลากรในกลุ่มจังหวัดฯเพื่อรองรับการค้าการลงทุนระหว่างประเทศ	-ส่งเสริมสถาบันการศึกษาในกลุ่มจังหวัดฯพัฒนาบุคลากรเพื่อตอบสนองการพัฒนาด้านการค้าการลงทุน การท่องเที่ยว และการบริการ โดยเฉพาะด้านการเป็นศูนย์กลางการเงินของกลุ่มจังหวัด ภูมิภาค และอินโดจีน
พัฒนาการค้าการลงทุนและความร่วมมือชายแดนไทย-พม่า/ไทย-ลาว	-จำนวนการจัดกิจกรรมการค้า การลงทุน และความร่วมมือระหว่างไทย-ลาว และ ไทย-พม่า	-พัฒนาให้พื้นที่เป็นศูนย์กลางของการจัดกิจกรรมการค้าระหว่างประเทศในกลุ่มอินโดจีนและประเทศจีน

ตารางที่ 3 พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม

เป้าประสงค์	ตัวชี้วัด	กลยุทธ์
อนุรักษ์ ฟื้นฟู และพัฒนาการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรม เชิงนิเวศน์ และประวัติศาสตร์	<ul style="list-style-type: none"> -จำนวนแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ได้รับการฟื้นฟูและพัฒนา -จำนวนแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ได้รับการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และการพัฒนา -จำนวนแหล่งท่องเที่ยวใหม่ของกลุ่มจังหวัดฯได้รับการพัฒนาเพิ่มขึ้น -จำนวนชุมชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และพัฒนาการท่องเที่ยว 	-ถ่ายทอดองค์ความรู้และพัฒนาด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่น
สร้างความมั่นใจด้านความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว	<ul style="list-style-type: none"> -จำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 -จำนวนบุคลากรด้านการท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น -สถิติอาชญากรรมที่เกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยว 	<ul style="list-style-type: none"> -พัฒนาบุคลากรและเครือข่ายด้านการท่องเที่ยว เช่น การสร้างไกด์ท้องถิ่น -ยกระดับแหล่งท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐาน
รักษาความสมดุลระหว่างการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวและวิถีชีวิตของชุมชน		<ul style="list-style-type: none"> -การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนผ่านการจัดทำสารคดีหรือเนื้อหาเชิงประวัติศาสตร์ให้แก่กลุ่มลูกค้า -ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมหลากหลายรูปแบบที่สามารถเข้าถึงและจูงใจกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมาย
พัฒนาระบบฐานข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัด		-พัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัด
สร้างรายได้ทั้งด้านการท่องเที่ยวและหัตถอุตสาหกรรม		<ul style="list-style-type: none"> -เชื่อมโยงอุตสาหกรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และแหล่งเรียนรู้ชุมชนเข้ากับการท่องเที่ยว -สร้างแบรนด์กลุ่มจังหวัดด้านการท่องเที่ยวให้ชัดเจน (ประวัติศาสตร์หน้าหนึ่ง)

ตารางที่ 4 พัฒนาระบบการผลิต การบริหารจัดการ และการตลาดสินค้าเกษตร

เป้าประสงค์	ตัวชี้วัด	กลยุทธ์
ผลผลิตการเกษตรมีคุณภาพ ปลอดภัย ได้มาตรฐาน และมี มูลค่าเพิ่มอย่างยั่งยืน	ด้านคุณภาพความปลอดภัยและ มาตรฐาน -มีฐานข้อมูลของกลุ่มเกษตรกรที่มีการ บริหารจัดการที่มีมาตรฐาน -กลุ่มผู้ผลิต เกษตรกร เครื่องมือ และ สถาบันเกษตรกร ได้รับการรับรอง มาตรฐานเพิ่มขึ้น	-จัดระบบการบริหารจัดการ กลุ่มผู้ผลิต เกษตรกร เครือข่าย และสถาบัน เกษตรกร
	-กลุ่มผู้ผลิต เกษตรกร เครื่องมือ และ สถาบันเกษตรกร ได้รับการถ่ายทอดองค์ ความรู้เพิ่มขึ้นร้อยละ...	-จัดระบบองค์ความรู้แก่กลุ่ม ผู้ผลิต เกษตรกร เครือข่าย และสถาบันเกษตรกร
	ด้านการสร้างมูลค่าเพิ่ม -จำนวนผลผลิตการเกษตรที่ได้รับการ รับรองมาตรฐานเพิ่มขึ้น -ช่องทางการตลาดเพิ่มขึ้น -มูลค่าสินค้าทางการเกษตรเพิ่ม	-พัฒนาระบบการผลิตและ การแปรรูป โดยใช้เทคโนโลยี ที่เหมาะสม -ส่งเสริมการบริหารจัดการ กลไกการตลาด -พัฒนาคุณภาพผลผลิต

ตารางที่ 5 การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

เป้าประสงค์	ตัวชี้วัด	กลยุทธ์
บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน	-จำนวนหมู่บ้านที่เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเครือข่ายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้นปี	-พัฒนาเครือข่ายเพื่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่
	-จำนวนชุมชน/หมู่บ้าน ที่ได้รับการพัฒนาองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และพัฒนาเพิ่มขึ้น -จำนวนชุมชน/หมู่บ้านต้นแบบฯในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และพัฒนาเพิ่มขึ้น	-ส่งเสริมการใช้องค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
	-มีระบบเตือนภัยด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เชื่อมโยงระหว่างกลุ่มจังหวัด -จำนวนชุมชน/หมู่บ้านที่ได้รับการติดตั้งระบบเตือนภัยฯเพิ่มขึ้น	-บริหารจัดการ ป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยธรรมชาติ
	-มลพิษทางน้ำและอากาศของกลุ่มจังหวัด ไม่เกินค่ามาตรฐาน -จำนวนชุมชนที่บริหารจัดการขยะอย่างเป็นระบบเพิ่มขึ้น -ส่งเสริมกิจกรรมปลูกป่าเพิ่มขึ้น	-พัฒนาระบบจัดการปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

รุธิร์ พนมยงค์ (2555) ได้ศึกษาโครงการการสร้างเครือข่ายการรวมกลุ่มและเชื่อมโยงข้อมูลของเกษตรกรและชุมชนกรณีศึกษา: โซ่อุปทานลำไยนอกฤดู ได้กล่าวว่า การเปิดการค้าเสรีระหว่างไทยกับจีนเป็นวิธีการสร้างพันธมิตรทางเศรษฐกิจและการเมือง เพื่อให้ไทยสามารถหาตลาดใหม่ๆ ในการขยายและเพิ่มโอกาสการส่งออก ดึงดูดการค้า การลงทุนจากต่างประเทศ และเป็นการเปิดประตูเชื่อมการค้ากับภูมิภาคอื่นๆ ที่อยู่ห่างไกลเป็นการสร้างพันธมิตรทางการค้า นอกจากนี้ยังเป็นการเพิ่มอำนาจการต่อรองในเวทีโลก สำหรับการค้าชายแดนและการค้าผ่านแดนเป็นการค้าระดับท้องถิ่นที่เกิดขึ้นบริเวณชายแดนระหว่างประชาชนหรือผู้ประกอบการที่มีถิ่นที่อยู่คนละประเทศ โดยไม่จำเป็นต้องมีสัญญาการค้าระหว่างกัน สินค้าส่วนใหญ่เป็นสินค้าอุปโภคบริโภคที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน โดยใช้เงินสกุลท้องถิ่น ทั้งการค้าที่ผ่านและไม่ผ่านพิธีการทางศุลกากร เนื่องจากการเคลื่อนย้ายสินค้าทำได้ง่ายและยากต่อการควบคุม จากการศึกษาวิจัยและทราบข้อมูลโครงสร้างพื้นฐาน กระบวนการจัดการในการเคลื่อนย้ายสินค้าระหว่างประเทศไทยและประเทศจีนตอนใต้ กฎระเบียบและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการค้าระหว่างไทยจีนและประเทศเพื่อนบ้าน รวมถึงข้อมูลผลกระทบและแนวทางการพัฒนากลยุทธ์ด้านโลจิสติกส์ การดำเนินการที่จำเป็นสำหรับผู้

ให้บริการด้านโลจิสติกส์ เพื่อเพิ่มศักยภาพทางด้านโลจิสติกส์สำหรับการค้าชายแดนและการค้าผ่านแดนระหว่างไทย-จีน ผลการวิจัยของโครงการนี้ทำให้เกิดโครงการวิจัยต่อเนื่องที่นำผลการศึกษานี้ไปใช้ เช่น การศึกษาระบบจัดการโซ่อุปทานของลำไยสดในประเทศไทย

ขวัญกมล ดอนขวา (2554) ได้ทำการศึกษาเรื่องศักยภาพและแนวโน้มการค้าชายแดนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรคของการค้าชายแดน โดยมผู้วิจัยได้ทำการศึกษาใน 6 จังหวัดที่มีเขตติดต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และประเทศกัมพูชา ซึ่งได้แก่เลย หนองคาย นครพนม มุกดาหาร อุตรธานี และสุรินทร์ จากการศึกษาพบว่า บทบาทการค้าชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ส่งผลกระทบต่อชุมชน เศรษฐกิจของประเทศไทย และความสัมพันธ์กับประเทศคู่ค้า ก่อให้เกิดการจ้างงานในชุมชนที่อยู่บริเวณเขตชายแดนของประเทศและทำให้ประชาชนในประเทศคู่ค้ามีสินค้าอุปโภคบริโภค ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญของการค้าชายแดนคือ ปัญหาของโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นในการดำเนินธุรกิจของประเทศคู่ค้า ปัญหาการค่านอกระบบของการค้าชายแดน ปัญหาหนี้ธุรกิจไทยขาดสภาพคล่องทางการเงิน นอกจากนี้ผู้วิจัยได้เสนอแนวทางในการพัฒนาการค้าชายแดนไว้ 3 รูปแบบคือ การพัฒนาความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในอนุภาค การพัฒนาการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน และการเร่งรัดการพัฒนาการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน

ชีวิต สารพัตร (2553) ได้ศึกษาอิทธิพลการค้าชายแดน ความกลมกลืนทางวัฒนธรรม และนโยบายภาครัฐ (ด้านการส่งเสริมการค้าชายแดน และวัฒนธรรม) ที่ส่งผลกระทบต่อวิถีของประชาชนในชุมชนชายแดน ผลการวิจัยพบว่า การวิจัยเชิงปริมาณ ผลของการวิจัย พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร อิทธิพลการค้าชายแดน ความกลมกลืนทางวัฒนธรรมและนโยบายภาครัฐ (ด้านการส่งเสริมการค้าชายแดน และวัฒนธรรม) ที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชนในชุมชนชายแดน และตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในชุมชนชายแดนโดยรวม ซึ่งประกอบด้วย ตัวแปรด้านนโยบายภาครัฐ (ด้านการส่งเสริมการค้าชายแดน และวัฒนธรรม) ตัวแปรด้านความกลมกลืนทางวัฒนธรรม และตัวแปรด้านอิทธิพลการค้าชายแดน การวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่าประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนชายแดนประเทศไทยที่มีพรมแดนติดต่อกับประเทศลาว และกัมพูชา มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันมาช้านาน ความกลมกลืนทางวัฒนธรรม ด้านการสื่อสารด้วยภาษาไทย ลาว และกัมพูชา การนับถือศาสนาและการทำกิจกรรมทางประเพณีร่วมกันบริเวณชุมชนชายแดน ก่อให้เกิดความร่วมมือกัน บริเวณชุมชนชายแดน ก่อให้เกิดความร่วมมือ และสันติภาพ ประชาชนมีการค้าชายตามแนวชายแดนในลักษณะพึ่งพาสินค้าระหว่างกันเพื่อการดำรงชีพ และสามารถพัฒนาไปสู่การค้าระหว่างประเทศ จากการที่ประเทศไทยมีนโยบายภาครัฐเปลี่ยน สนามรบเป็นสนามการค้า และนโยบายภาครัฐ (ด้านการส่งเสริมการค้าชายแดน และวัฒนธรรม) ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ ก่อให้เกิดการขยายตัวทางการค้าชายแดน การลงทุน และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชนในชุมชนในชุมชนชายแดน ด้านการมีสินค้าอุปโภคบริโภค ด้านการจ้างงาน และด้านการสร้างรายได้เพิ่มขึ้น ทั้งยังพบอีกว่าประชาชนในชุมชนชายแดนยังคงมีการลักลอบซื้อขายสินค้าตามแนวชายแดน เนื่องจากการขยายตัวทางการค้าชายแดน ความต้องการบริโภคสินค้าราคาถูกไม่ต้องเสียภาษีอากรแรงจูงใจจากรายได้ที่เพิ่มมากขึ้นจากการลักลอบซื้อขายสินค้า และปัจจัยด้านพรมแดนที่บริเวณกว้างยากต่อการจับกุมของเจ้าหน้าที่

ยู ยู นาย (2553) ได้ศึกษารูปแบบการค้าชายแดนของเมืองเมียวดี รัฐกะเหรี่ยงประเทศพม่า พบว่าบทบาทของบริษัทที่เป็นนายหน้า และคมนาคมขนส่งนั้นเป็นผู้อำนวยความสะดวกทางการค้าที่มีความสำคัญในการค้าชายแดนในเมียวดี การวิเคราะห์รูปแบบการค้าข้ามชายแดนในเมียวดี ได้แบ่งตามหน้าที่ทางเศรษฐกิจจากลักษณะการค้าชายแดน ผลการศึกษาพบข้อเท็จจริงที่ว่าไม่มีสถานประกอบการขนาดเล็กและขนาดกลาง ที่มุ่งเน้นไปที่การส่งออกสินค้าไปที่แม่สอดในประเทศไทย นอกจากนี้ยังไม่พบหลักฐานที่สามารถระบุได้ว่ามีผู้ค้าส่งรายใดที่สามารถส่งสินค้าไปขายทั่วประเทศพม่าได้เลย

พิมสิริ พิษวงศ์ (2553) ได้ศึกษาโครงสร้างและรูปแบบการค้าชายแดนระหว่างประเทศไทยและลาวในจังหวัดน่าน พบว่าตั้งแต่ปี 2550-2552 มีการเกิดดุลการค้าระหว่างประเทศส่งผลให้โครงสร้างการค้าชายแดนของจังหวัดน่าน เกิดการเปลี่ยนแปลงโดยกลายเป็นผู้ส่งออกสินค้าและบริการไปยังต่างประเทศมากกว่าการพึ่งพิง การนำสินค้าและบริการ มูลค่าการค้าระหว่างประเทศที่เพิ่มสูงขึ้นสร้างมูลค่าเพิ่มในภาคธุรกิจจังหวัดน่านอย่างมาก ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาการค้าการลงทุน การท่องเที่ยว การบริโภค ทำให้ระบบเศรษฐกิจและสังคมของจังหวัดมีการเจริญเติบโต ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจลงทุนมากขึ้นพบว่า ธุรกิจมีโอกาส และช่องทางการแสวงผลกำไรให้กิจการเพิ่มขึ้น

เปรมประชา ดีเมลโล (2552) ได้ศึกษาการค้าชายแดนและผลกระทบต่อชุมชนในอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย พบว่ามีการขยายตัวของการค้าชายแดนมากขึ้นมีการขยายพื้นที่ค้าขายสิ่งก่อสร้างและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ มีการเกิดเครดิตให้กับคู่ค้า แต่ยังคงชำระโดยเงินสดเป็นหลัก สินค้าที่สำคัญคือสินค้าที่จำเป็นต่อการดำรงชีพและเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ ลักษณะรูปแบบของการค้าชายแดนสินค้าที่ส่งออกสำคัญได้แก่ สินค้าอุปโภคบริโภค วัสดุก่อสร้าง น้ำมัน เชื้อเพลิง เครื่องยนต์ รถแทรกเตอร์ เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์และส่วนประกอบต่าง สินค้านำเข้าที่สำคัญได้แก่สินค้าเกษตร วัสดุดิบพื้นเมือง สินค้ากิจกรรม สินค้าประมงและปศุสัตว์ ด้านกลุ่มผู้ค้ามี 2 กลุ่มคือ ผู้ส่งออกและผู้นำเข้า ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น ได้แก่ปัญหาด้านลักษณะกายภาพ ปัญหาการชำระเงิน ปัญหาการค่านอกระบบ ปัญหาข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกฎระเบียบ ส่งผลกระทบของการค้าชายแดนต่อชุมชน

ธานัญญารัตน์ ล้วนสมบูรณ์ (2551) ได้ศึกษานโยบายและมาตรการของรัฐบาลไทยในการจัดการค้าชายแดน: กรณีศึกษา ด้านศุลกากรเชียงแสน อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาพบว่าภายหลังประเทศไทยได้ดำเนินนโยบายการค้าต่างประเทศจนนำไปสู่กรอบความร่วมมืออนุภูมิภาคแม่น้ำโขง และความตกลงเขตการค้าเสรี อาเซียน-รัฐบาลในส่วนของหน่วยงานราชการหลักได้มีการปรับนโยบายด้านต่างๆภายในประเทศ มาয়หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับนโยบายการค้าต่างประเทศไทย โดยในส่วนของด่านศุลกากรเชียงแสนนั้นได้มีการนำนโยบาย และมาตรการต่างๆที่ได้รับมอบหมายจากกรมศุลกากรมา ปัญหาและอุปสรรคได้แก่การจัดเก็บรายได้ ประสานงานร่วมกับหน่วยงานจัดเก็บรายได้ของด่านศุลกากรเชียงแสน

ปานรพี รังสี (2551) ได้ศึกษาเรื่องการค้าวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราการแลกเปลี่ยนและมูลค่าการค้าชายแดนภาคเหนือของประเทศไทย การศึกษาพบว่าทั้งในกรณีที่แบบจำลองมีมูลค่าการค้าชายแดนเป็นตัวแปรต้นและอัตราแลกเปลี่ยนเป็นตัวเงินเป็นตัวแปรตาม และมูลค่าการค้า

ชายแดนเป็นตัวแปรต้นและอัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริงเป็นตัวแปรตาม พบว่าทั้งสองแบบจำลองมีความสัมพันธ์ทั้งในระยะสั้นและปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพระยะยาว โดยจากการทดสอบความเป็นเหตุเป็นผลพบว่าอัตราแลกเปลี่ยนและมูลค่าการค้าชายแดนภาคเหนือมีความเป็นอิสระต่อกัน

เขตโสภณ บุญสนอง (2550) ศึกษาเรื่อง “การค้าระหว่างประเทศไทย-เวียดนาม” เป็นการศึกษาถึงความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศไทยและเวียดนาม ซึ่งเน้น การศึกษาถึงโครงสร้างเศรษฐกิจประเทศไทยและเวียดนาม แนวโน้มและทิศทางการส่งออก นโยบายและมาตรการของภาครัฐที่มีต่อการค้าระหว่างประเทศไทยและเวียดนาม รวมถึงภาวะเบียดเบียนไข่อุตสาหกรรมทางการค้าของประเทศไทยและเวียดนามจนถึงปีพ.ศ. 2550

ณรงค์ เส็งเอี่ยม (2550) ศึกษาปัญหาการค้าชายแดน พบว่า กลุ่มตัวอย่างปัญหาและอุปสรรคทั่วไปคือเรื่องการนำเข้าและส่งออกสินค้าชนิดและปัญหาความสะดวกด้านการปิดจุดผ่านแดน ปัญหาด้านการขนส่งและการสื่อสาร เพราะการขนส่งระหว่างประเทศคู่ค้าเสียค่าผ่านทาง ผู้คุมกัน ต้นทุนสูง ความไม่สงบในประเทศคู่ค้า การเมืองระหว่างกลุ่ม และเจ้าหน้าที่ของรัฐใช้ช่องทางกฎหมายหาผลประโยชน์ ส่วนข้อเสนอแนะเพื่อให้การค้าชายแดนและพัฒนายั่งยืน รัฐบาลไทยควรเสริมสร้างสัมพันธ์กับรัฐบาลพม่าและกลุ่มประเทศในอนุภูมิภาคกลุ่มน้ำโขงอย่างต่อเนื่อง

ธนพร ไชยนาเดช (2550) ได้ศึกษาเรื่อง “แนวโน้มมูลค่าการส่งออกข้าวไทย ไปยังสหภาพยุโรป” โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิของมูลค่าการส่งออกข้าวทุกประเภทของประเทศไทยไปยังตลาดทั่วโลก เริ่มตั้งแต่ มกราคม พ.ศ. 2545 ถึง ธันวาคม พ.ศ. 2549 โดยใช้อนุกรมเวลาในการคำนวณ จากการศึกษาพบว่า ตั้งแต่ปี 2545-2547 มูลค่าการส่งออกจะสูงขึ้นเรื่อยๆ จนมาถึงไตรมาสแรกของปี 2548 มูลค่าการส่งออกเริ่มลดลงเรื่อยๆ ซึ่งเป็นผลจากสภาวะความแห้งแล้งในบางพื้นที่ ประกอบกับมีน้ำท่วมในพื้นที่ภาคการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ ทำให้ผลผลิตได้รับความเสียหาย แต่ในไตรมาสที่ 3 ของปี 2549 มูลค่าการส่งออกข้าวไทยก็ปรับตัวสูงขึ้นเนื่องจากน้ำท่วมเริ่มฟื้นตัว และผลจากการพยากรณ์พบว่า แนวโน้มมูลค่าการส่งออกในอนาคตหน้าอีก 3 ปีข้างหน้า มีลดลงเรื่อยๆ เป็นผลเนื่องมาจากอิทธิพลของฤดูกาลที่มีผลกระทบต่อปริมาณการผลิต ทำให้มูลค่าการส่งออกข้าวต่ำกว่าที่ควรจะเป็น

พชัญญา พชณิรัตน์กรณ (2550) ได้ศึกษาเรื่อง แนวโน้มการส่งออกสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มไทย โดยการใช้อนุกรมเวลา โดยคำนวณค่าออกมา 4 ส่วนประกอบ คือค่าแนวโน้ม ค่าความเคลื่อนไหวตามฤดูกาล ค่าความเคลื่อนไหวตามวัฏจักร และค่าความเคลื่อนไหวผิดปกติ โดยผลจากการวิเคราะห์ค่าแนวโน้มมูลค่าการส่งออกเครื่องนุ่งห่มของประเทศไทยมีแนวโน้มค่อนข้างลดลงเช่นเดียวกับสิ่งทอ

เรื่องศักดิ์ ไชยอุดม (2550) ได้ศึกษาปัญหาการค้าชายแดนไทย - พม่า ในอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า การค้าชายแดนจังหวัดแม่ฮ่องสอน มีจุดผ่อนปรนเพื่อการค้าชายแดนไทย - พม่า 1 แห่ง ในช่องทางบ้านเสาหิน สินค้าที่นำเข้ามาส่วนใหญ่เป็นผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร มีการบริหารจัดการการค้าชายแดนประกอบด้วยหลายหน่วยงานได้แก่ ด้านตรวจคนเข้าเมือง ด้านศุลกากรแม่สะเรียง สำนักงานปศุสัตว์ หน่วยเฉพาะกิจกรมทหารพรานที่ 36 สถานีตำรวจภูธรตำบลเสาหิน และสถานีตำรวจภูธรแม่สะเรียง ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการค้าชายแดนอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอนได้แก่ สภาพเส้นทางที่เป็นถนนดินลูกรังทำให้

การสำรวจและการขนส่งลำบาก ปัญหาแรงงานต่างด้าวลักลอบหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายการสู้รบระหว่างรัฐบาลกับชนกลุ่มน้อยเป็นต้น

ปัทมวรรณ ดิศกุลเนติวิทย์ (2549) ศึกษาเรื่องการค้าระหว่างประเทศไทยกับเกาหลีใต้เป็นการวิจัยถึงความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างไทยกับเกาหลีใต้ โดยใช้ข้อมูลสถิติภูมิทางเศรษฐกิจมหภาคของประเทศไทยทั้งหมด ซึ่งจะเน้นการศึกษาโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศไทยและเกาหลีใต้ รวมทั้งแนวโน้มและทิศทางการส่งออก นโยบายและมาตรการของภาครัฐที่มีการค้าระหว่างประเทศทั้งสอง และจากการศึกษาพบว่า ประเทศไทยเป็นฝ่ายเสียเปรียบดุลการค้าต่อเกาหลีใต้มาโดยตลอด เนื่องจากไทยนำเข้าสินค้าอุตสาหกรรมและสินค้าทุนจากเกาหลีใต้เป็นส่วนใหญ่ และในอนาคตคาดว่าจะมีแนวโน้มที่ประเทศไทยจะขาดดุลการค้ากับประเทศเกาหลีส่วนใหญ่ แต่จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับรัฐบาลว่าจะมีนโยบายทางการค้าระหว่างประเทศ

ปานณา พุกษานนท์ (2549) ได้ศึกษาเรื่องภาวะแนวโน้มการส่งออกข้าวไทย โดยใช้ข้อมูลตั้งแต่ปี 2545-2549 พบว่า มูลค่าการส่งออกใน 3 ปีแรก (2545-2547) สูงขึ้นเรื่อย ๆ แต่ไตรมาสแรกของปี 2548 เริ่มลดลงเรื่อยๆ จนต่ำสุดในไตรมาสที่ 2 ของปี 2549 มูลค่าก็ส่งออกข้าวไทยก็ปรับตัวสูงขึ้น เนื่องจากได้รับความร่วมมือและความช่วยเหลือจากทั้งภาครัฐและเอกชน และจากการพยากรณ์พบว่าแนวโน้มมูลค่าการส่งออกข้าวในอีกอนาคตอีก 3 ปีข้างหน้า คือ ปีพ.ศ. 2552 มีมูลค่าทั้งสิ้น 10,431.59 ล้านบาท ซึ่งเป็นผลมาจากอิทธิพลของฤดูกาล ทำให้มูลค่าการส่งออกต่ำกว่ามูลค่าที่ควรจะเป็น

สุวิชา ชมพูพาน (2548) ได้การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่าการค้าชายแดนกับการเจริญเติบโตของปริมาณเงินของจังหวัดเชียงราย พบว่า การทดสอบความนิ่งของข้อมูลมูลค่าการค้าชายแดนและการเจริญเติบโตของปริมาณการเงินในจังหวัดเชียงรายมีความนิ่งหลังจากการทดสอบผลต่างลำดับที่ 1 รวแบบจำลองที่ปริมาณเงินเป็นตัวแปรอิสระและปริมาณเงินเป็นตัวแปรตามในส่วนการทดสอบความเป็นเหตุเป็นผลพบว่าการเจริญเติบโตของปริมาณเงินในจังหวัดเชียงรายจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของมูลค่าการค้าชายแดนหรือมีแต่มูลค่าการค้าชายแดนกลับไม่เป็นเหตุต่อการเจริญเติบโตของจังหวัดเชียงราย

วรัทยา ชินกรรม (2548) ได้ศึกษาเรื่อง แนวโน้มการค้าระหว่างประเทศไทย-อินเดีย ประกอบไปด้วยศึกษาความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจการค้าระหว่างประเทศไทย-อินเดีย จากการศึกษาพบว่า ตั้งแต่ปี 2541-2547 ไทยเป็นฝ่ายเสียดุลการค้ามาโดยตลอด ตั้งแต่ในไตรมาสที่ 1 และไตรมาสที่ 2 ของปี 2548 ไทยเป็นฝ่ายเสียดุลการค้า นอกจากนั้น ผลการวิเคราะห์แนวโน้มมูลค่าการค้าการส่งออก และการนำเข้าปี พ.ศ. 2541-2547 โดยใช้ทฤษฎีการวิเคราะห์อนุกรมเวลา สรุปได้ว่ามูลค่าการค้าเกิดความเคลื่อนไหวตามวัฏจักรทั้ง 4 ระยะ คือ ระยะตกต่ำ ระยะฟื้นตัว ระยะรุ่งเรือง และระยะหดตัว ซึ่งวัฏจักรหนึ่งจะกินระยะเวลาประมาณ 2 ปี ส่วนความเคลื่อนไหวของมูลค่าสินค้านำเข้าและส่งออกนั้น มีความเคลื่อนไหวผิดปกติน้อยมากนัก โดยเดือนที่ค่าความเคลื่อนไหวผิดปกติในทางลบมากที่สุดของสินค้านำเข้าคือเดือนมีนาคม 2546 (73.38%)

สุรศักดิ์ เลี่ยมเลิศ (2547) ได้ศึกษาการค้าชายแดนจังหวัดเชียงราย : ปัญหาการลักลอบนำเข้าสินค้าและการป้องกันและปราบปรามของกรมศุลกากร พบว่า ผู้ประกอบการค้าชายแดนจังหวัดเชียงรายส่วนมากจะทำการค้าโดยใช้ช่องทางอำเภอเชียงแสนและอำเภอแม่สาย โดยการติดต่อธุรกิจหรือการค้าจะกระทำในรูปแบบของธุรกิจโดยทั่วไปและการติดต่อโดยใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัว ลักษณะหรือประเภทของสินค้าพบว่าเป็นสินค้าประเภทเครื่องอุปโภค/บริโภคมากที่สุด รองลงมาเป็นสินค้าพืชผลทางการเกษตรและเครื่องนุ่งห่มหรือสิ่งทอ ส่วนรูปแบบของการทำธุรกรรมทางการเงินจะใช้เงินสดเป็นส่วนมาและใช้เงินสกุลบาทเป็นเงินสกุลหลัก ด้านปัญหาและอุปสรรคพบว่ามีปัญหาในเรื่องการแข่งขันในตลาดมากที่สุด รองลงมาเป็นข้อจำกัดและขั้นตอนการขออนุญาตนำเข้า-ส่งออกสินค้า และปัญหาของการเก็บค่าธรรมเนียมผ่านแดนทั้งในระบบและนอกระบบสำหรับมูลค่าการค้าการลักลอบการนำเข้าสินค้า ผู้ประกอบการและเจ้าหน้าที่ภาครัฐเห็นว่ามีมูลค่าน้อยกว่าที่นำเข้าโดยถูกต้อง

วัชรินทร์ ยงศิริ (2547) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการค้าชายแดนไทยกับกัมพูชา เรื่อง ปัญหาที่ประสบในปัจจุบันและแนวทางการแก้ไขในอนาคต เนื่องจากที่ผ่านมา การค้าชายแดนกับกัมพูชา ยังมีปัญหาและอุปสรรคเก่าอีกมากมายให้ต้องแก้ไข ซึ่งยังไม่ทันจะแก้ไขให้ลุล่วงไปทั้งหมด ก็กลับมีปัญหาลักษณะใหม่เกิดขึ้นให้ต้องคิดแก้ไขตามมา ดังนั้นการศึกษานี้จึงมีจุดประสงค์ให้เกิดการพัฒนาการค้าชายแดนให้ก้าวหน้า เพื่อเป็นเรื่องมือในการปรับความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศไทยกับกัมพูชา ซึ่งผลประโยชน์จะเกิดกับทั้งภาครัฐและภาคเอกชนทั้งสองประเทศ โดยโครงการวิจัยนี้เป็นเพียงการเสนอแนวทางให้ไว้เท่านั้น

ปวีณา เปรมนิรันดร (2546) ได้ศึกษาแนวโน้มการส่งออกอุตสาหกรรมยานยนต์ไทยโดยวิธีอนุกรมเวลา โดยใช้ค่าแนวโน้มเป็นค่าพยากรณ์มูลค่าการส่งออกในอนาคต เนื่องจากข้อมูลที่ทำการวิเคราะห์เป็นข้อมูลรายปีที่มีระยะเวลาน้อยเกินไปไม่เพียงพอต่อการศึกษาค่าความเคลื่อนไหวตามฤดูกาล ค่าความเคลื่อนไหวตามวัฏจักร ค่าความเคลื่อนไหวแบบที่ไม่แน่นอน โดยข้อมูลที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์นั้นเป็นข้อมูลรายปีในช่วงปี 2534-2544 ซึ่งแนวจากการศึกษาพบว่า ค่าแนวโน้มของการส่งออกยานยนต์ของประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น

องอาจ สุขุมาลวรรณ (2546) ได้ศึกษาการค้าชายแดนไทย-จีนตอนใต้ : กรณีศึกษาอำเภอแม่ล เชียงแสน จังหวัดเชียงราย การศึกษาพบว่าระบบการค้าชายแดนไทยจีน-ตอนใต้ในเขตอำเภอแม่สายและเชียงแสน จังหวัดเชียงราย จำแนกเป็นผู้ประกอบการฝ่ายไทยและจีน ในกรณีของผู้ประกอบการฝ่ายไทย การส่งออกสินค้าส่วนใหญ่เป็นการค้าผ่านพิธีการทางศุลกากร การนำเข้าสินค้าจากไทย ผู้ประกอบการจีนแจ้งต่อทางการว่าสินค้าที่นำเข้าจากไทยเป็นสินค้าจากประเทศพม่าและลาว เนื่องจากทั้งสองประเทศมีแนวชายแดนที่ติดต่อกับประเทศจีนจึงได้รับสิทธิพิเศษในการลดอัตราภาษีนำเข้าลงเหลือกึ่งหนึ่งจากอัตราปกติ การค้าชายแดนไทย-จีนตอนใต้ส่วนใหญ่กระทำกันตามแนวชายแดนไทย ส่วนที่เหลือเป็นการค้าผ่านตัวแทน ซึ่งมีการมอบสินค้าตามความต้องการของแต่ละฝ่าย

กรอบแนวความคิด

จากแนวคิดทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ที่ได้ศึกษาผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นแนวคิด ดังภาพที่ 1

